МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему **ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ДО МІЖНАРОДНИХ МОВНИХ ІСПИТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ)**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0354-і-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша- іспанська
освітньо-професійної програми Мова і література (іспанська)
Венгрин Лілія Сергіївна

Керівник Каніболоцька О. А.,
д.пед.н., професор кафедри викладання другої іноземної мови

Рецензент Тєлкова О. В.
канд. філол. наук, доц., доц. каф. романської філології і перекладу

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра романської філології і перекладу
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша- іспанська
Освітньо–професійна програма Мова і література (іспанська)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри романської філології і перекладу
Тєлкова О.В
«_____»_____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Венгрин Лілії Сергіївни

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Формування навичок критичного мислення здобувачів у контексті підготовки до міжнародних мовних іспитів (на матеріалі іспанської мови)»

2. Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Каніболоцька Ольга Анатоліївна, д.пед.н., професор кафедри викладання іноземної мови
Затверджені наказом ЗНУ від «13» березня 2025 року № 398-с

3. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи 01.12.2025 р.
4. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту):
теоретичні засади дослідження критичного мислення; особливості формування критичного мислепння у процесі підготовки до міжнародних іспитів;
Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):
1) здійснити огляд теоретичних джерел з проблеми критичного мислення та його розвитку; 2) проаналізувати вимоги та формат міжнародних мовних іспитів; 3) визначити методи та прийоми формування критичного мислення у процесі підготовки до іспитів;
5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Каніболоцька О. А. д-р пед. н., доц., проф.	09.06.2025	09.06.2025
Розділ 1	Каніболоцька О. А. д-р пед. н., доц., проф.	02.09.2025	02.09.2025
Розділ 2	Каніболоцька О. А. д-р пед. н., доц., проф.	01.10.2025	01.10.2025
Розділ 3	Каніболоцька О. А. д-р пед. н., доц., проф.	20.10.2025	20.10.2025
Висновки	Каніболоцька О. А. д-р пед. н., доц., проф.	30.10.2025	30.10.2025

6. Дата видачі завдання 09.06.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз;	лютий – квітень 2025	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2025	виконано
3.	Написання вступу	червень 2025	виконано
4.	Написання теоретичних розділів	вересень 2025	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2025	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2025	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2025	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2025	виконано
9.	Захист	грудень 2025	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ __Венгрин Л.С.____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ __О. А. Каніболоцька
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ ___О.В.Тєлкова_____
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 87 с., 46 джерел, 3 додатки.

Об'єкт дослідження – процес формування іншомовної компетентності здобувачів у контексті підготовки до міжнародних іспитів з іспанської мови.

Предмет дослідження – методи, прийоми та стратегії розвитку критичного мислення під час підготовки здобувачів до міжнародних мовних іспитів (DELE, SIELE, IELTS).

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичній перевірці ефективності підходів до формування критичного мислення здобувачів у процесі підготовки до міжнародних мовних іспитів з іспанської мови.

Теоретико-методологічні засади: структурно-семантичний та компетентнісний підходи; конструктивістська та комунікативна парадигми навчання; порівняльний аналіз; метод аналізу навчальних програм; педагогічне спостереження; експериментальна перевірка ефективності запропонованих методичних матеріалів; анкетування та тестування здобувачів; кількісна та якісна обробка результатів.

У роботі проаналізовано теоретичні засади критичного мислення, окреслено його структуру, функції та роль у сучасній мовній освіті. Доведено, що розвиток критичного мислення є однією з ключових умов успішності складання міжнародних мовних іспитів, оскільки завдання DELE та SIELE передбачають аналітичну обробку інформації, інтерпретацію текстів, аргументоване висловлення позиції, роботу з мультимодальними матеріалами та побудову логічних висновків.

Проведено порівняльний аналіз навчальних програм DELE, SIELE та IELTS, що дозволило встановити відмінності у вимогах до здобувачів та визначити недостатню представленість компонентів критичного мислення у більшості програм підготовки з іспанської мови. На основі аналізу запропоновано комплекс методів і стратегій розвитку критичного мислення,

інтегрованих у процес мовної підготовки: проблемно-орієнтоване навчання, робота з автентичними джерелами, кейс-метод, сократівське опитування, завдання на аналіз, зіставлення та оцінку інформації, моделювання іспитових ситуацій, рефлексія.

Практичний розділ містить розроблену та апробовану систему вправ і навчальних матеріалів, спрямованих на розвиток критичного, аналітичного та креативного мислення у процесі підготовки до міжнародних іспитів з іспанської мови. Результати педагогічної апробації показали підвищення рівня сформованості критичного мислення та покращення виконання продуктивних завдань іспитового формату.

Практична значущість роботи полягає у можливості використання розроблених методичних матеріалів у навчанні іспанської мови у закладах вищої освіти, мовних школах та центрах сертифікації. Запропонований підхід сприяє підвищенню ефективності підготовки здобувачів до міжнародних мовних іспитів та може бути адаптований для викладання інших іноземних мов.

Ключові слова: *критичне мислення, іншомовна компетентність, DELE, SIELE, IELTS, міжнародні мовні іспити, іспанська мова, аналітичні навички, комунікативна підготовка, методика навчанняю*

ЗМІСТ

ВСТУП.....2

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....2

1.1.....Поняття та основні характеристики критичного мислення 2

1.2.....Методологічні підходи до розвитку критичного мислення 2

1.3.Особливості формування критичного мислення у процесі навчання іноземних мов.....2

1.4.Міжнародні мовні іспити: специфіка вимог та роль критичного мислення у підготовці.....2

РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО МІЖНАРОДНИХ МОВНИХ ІСПИТІВ: АНАЛІЗ ПРОГРАМ ТА МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ 2

2.1. Аналіз навчальних програм та вимог міжнародних мовних іспитів (DELE, SIELE).....2

2.2. Методи розвитку критичного мислення у процесі підготовки до іспитів..2

2.3. Розробка методичних матеріалів з підготовки до іспитів (на матеріалі іспанської мови).....2

РОЗДІЛ 3 МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ДО МІЖНАРОДНИХ МОВНИХ ІСПИТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ).....2

3.1. Розробка вправ до здачі тесту для розвитку критичного мислення на

матеріалі іспанської мови.....2

3.2. Використання автентичних матеріалів для тренування критичного мислення (на матеріалі іспанської мови).....2

Таблиця 3.2. Автентичні матеріали у навчанні іспанської мови та формуванні критичного мислення.....2

3.3. Рекомендації щодо інтеграції критичного мислення у процес підготовки здобувачів до іспитів з іспанської мови.....2

ВИСНОВКИ.....2

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....2

ДОДАТКИ.....2

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах глобалізації та зростаючої мобільності особливого значення набуває якісна підготовка здобувачів освіти до міжнародних іспитів, які визначають рівень їхньої академічної та професійної конкурентоспроможності. Водночас успішність складання таких іспитів залежить не лише від володіння мовним матеріалом, а й від сформованості критичного мислення, що забезпечує здатність до розв'язання нестандартних завдань, роботи з різними форматами тестів і створення продуктивних стратегій навчання. Ключові дослідники критичного мислення, зокрема Елдер Л. та Пол Р., підкреслюють, що вміння аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність і приймати обґрунтовані рішення є ключовою компетентністю сучасного фахівця. П. Фаччоне у своєму Delphi-звіті визначає критичне мислення як комплекс когнітивних умінь, які безпосередньо пов'язані з успішністю навчальної діяльності. Саме тому дослідження процесу формування навичок мислення у здобувачів у контексті підготовки до міжнародних іспитів є своєчасним і практично значущим.

Наукова новизна. Наукова новизна дослідження полягає у визначенні специфіки розвитку мисленнєвих умінь здобувачів у поєднанні з підготовкою до міжнародних мовних іспитів (DELE, SIELE, IELTS), а також у розробленні комплексного підходу, що інтегрує когнітивні стратегії та мовні навички. Посилаючись на концепції критичного мислення, розроблені Фаччоне П. та Полом Р, а також на сучасні методичні підходи до викладання іноземних мов (Marijić I., Ordem E.), запропонована модель поєднує методи критичного та креативного мислення з практичними завданнями, орієнтованими на формат міжнародних тестів.

Об'єкт дослідження - процес формування іншомовної компетентності

з метою здачі іспиту з використанням навичок критичного мислення здобувачів у навчально-освітньому середовищі.

Предмет дослідження - методи, прийоми та стратегії розвитку мисленнєвих умінь у здобувачів під час підготовки до міжнародних іспитів.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати та практично перевірити ефективність підходів до формування навичок мислення здобувачів у контексті підготовки до міжнародних іспитів з іспанської мови.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні основи формування критичного мислення у процесі навчання іноземних мов.
2. З’ясувати особливості підготовки до міжнародних мовних іспитів та проаналізувати програми та методичні розробки.
3. Визначити ефективні методи й стратегії формування навичок критичного та аналітичного мислення.
4. Розробити та апробувати систему вправ і завдань, спрямованих на поєднання мовної та когнітивної підготовки.
5. Оцінити ефективність запропонованого підходу на основі аналізу результатів практичної роботи.

Матеріали дослідження - навчально-методичні посібники з підготовки до міжнародних іспитів, тестові завдання (DELE, IELTS), методичні рекомендації з розвитку когнітивних стратегій, а також результати практичної роботи зі здобувачами.

Методи дослідження - аналіз наукової літератури; порівняльний аналіз вимог міжнародних іспитів; педагогічне спостереження; анкетування та тестування здобувачів; експериментальна перевірка ефективності розроблених завдань; кількісна та якісна обробка результатів.

Практична частина дослідження передбачає розробку комплексу вправ, спрямованих на формування навичок критичного, аналітичного та креативного мислення у процесі мовної підготовки до міжнародних іспитів, а

також їх апробацію у навчальному процесі.

Робота пройшла **апробацію** на другій міжнародній науково-практичній студентській конференції:

1. Паустовський К., Венгрин Л., Каніболоцька О., Концепція використання інноваційного підходу професійної підготовки вчителя іноземної мови. *Innovative Research in Science and Economy*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Brussels : International Science Union, 2025 С. 543-546.

Практична значущість магістерської роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути безпосередньо використані у навчальному процесі під час підготовки здобувачів до міжнародних мовних іспитів з іспанської мови (DELE, SIELE). Розроблені у роботі методичні матеріали, система вправ та дидактичні рекомендації є універсальними та можуть впроваджуватися у закладах вищої освіти, мовних школах та центрах сертифікації.

Отримані результати сприяють удосконаленню підготовки здобувачів до іспитів DELE та SIELE, підвищенню їхньої конкурентоспроможності, академічної мобільності та готовності до навчання в міжнародному освітньому середовищі. Методичні підходи, запропоновані в роботі, можуть бути адаптовані для викладання інших іноземних мов і використані у подальших наукових дослідженнях із питань формування критичного мислення у мовній підготовці.

Структурно робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі подано загальні відомості про проведену наукову роботу, зокрема, вказано тему, мету, завдання, актуальність та новизну дослідження, його об’єкт та предмет.

Перший розділ містить поняття та основні характеристикикритичного мислення та особливості формування критичного мислення у процесі

навчання іноземних мов.

Другий розділ містить особливості підготовки до мовних іспитів, аналіз навчальних програм та вимоги міжнародних іспитів. У другому розділі було розроблено методичні матеріали для підготовки до іспитів з іспанської мови.

Третій розділ складається з методичних основ формування критичного мислення у здобувачів у контексті підготовки до міжнародних мовних іспитів та рекомендації щодо інтеграції критичного мислення у процес підготовки.

Висновки містять узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 87 , кількість використаних джерел 46.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

1.1 Поняття та основні характеристики критичного мислення

Критичне мислення є однією з найпопулярніших тенденцій у сфері освіти. Комп'ютеризація, глобалізація, демократизація та розвиток українського суспільства вивели питання розвитку критичного мислення в освіті на перший план. Критичне мислення та відповідальне використання інформації є одним із орієнтирів, визначених у «Концепції нової української школи» відповідно до вікових особливостей студентів та рівнів усіх освітніх галузей. Всесвітній економічний форум у Давосі (Швейцарія) регулярно складає перелік навичок, необхідних для успішної кар'єри [Грищенко 2015, с. 300]. За останні роки критичне мислення піднялося в рейтингу цих навичок з 4-го місця (навички 2015 року) на 2-ге (важливі навички 2020 року). Перехід української освітньої системи до нового формату, її конкурентоспроможність у європейському та світовому освітньому просторі передбачають виховання захищеного та мобільного на ринку праці покоління молоді, яке володітиме знаннями, навичками та вміннями, необхідними для інтеграції в суспільство на всіх рівнях, та здатне до навчання протягом усього життя.

Поняття «критичне мислення» використовується в методологічній літературі вже понад 50 років. У 1956 році американський педагог Бенджамін Блум запропонував класифікацію когнітивних здібностей і вперше ввів

поняття «критичне мислення» як високий рівень мислення. Це поняття є дуже різноманітним, і фахівці з різних галузей освіти по-різному його тлумачать. З точки зору філософів, критичне мислення - це здатність логічно мислити та аргументувати. О. В. Тягло називає це «прогресивною сучасною логікою» [Тягло 2008]. З точки зору психології, критичне мислення - це спосіб мислення, що характеризується такими рисами: глибина, послідовність, незалежність, гнучкість, швидкість, стратегічність. З педагогічної точки зору, критичне мислення - це сукупність розумових операцій, що характеризуються здатністю людини аналізувати, порівнювати, узагальнювати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел; виявляти проблеми, ставити питання; висувати гіпотези, оцінювати альтернативні варіанти; свідомо робити вибір, приймати рішення та мотивувати себе [Пометун, Сущенко 2016, с. 156].

Хоча критичне мислення існує як самостійний тип розумової діяльності, іноді деякі викладачі, психологи та вчені включають в це поняття аналіз, логіку, творчість та інші типи мислення. Тому аналіз наукової інформації про критичне мислення показує, що деякі автори у своїх публікаціях використовують більш широке визначення замість терміна «критичне мислення». Наприклад, Карпова І. Д та Сугробова Ю. Ю. у своїй праці 2012 року під назвою «Формування критичного мислення - інноваційні педагогічні технології» говорять про розвиток «аналітичного критичного мислення» [Карпова, Сугробова 2012, с. 200].

Варто зазначити, що подібне тлумачення поняття «критичне мислення» мають Баранова І. О. та Пометун О. І., які є авторами навчального посібника «Основи критичного мислення» для студентів, що був виданий двічі - у 2010 та 2016 роках [Баранова, Пилипчатина, Пометун, Сущенко 2016].

Критичне мислення іноді також називають орієнтованим (націленим) мисленням, оскільки його метою є очікуваний результат, а автори навчального посібника «Критичне мислення», сучасні українські вчені Тягло О. В., називають його «прогресивною сучасною логікою» [Тягло 2008].

Інші автори, зокрема В. А. Нищота, зосереджують увагу на «креативному критичному мисленні», яке вони трактують як здатність критично мислити над проблемою на основі творчого дослідження та приймати рішення з-поміж низки альтернативних варіантів [Нищота 2008, с.112-118]. Зазначається, що людина, яка володіє таким вищим рівнем мислення, є розумною, гнучкою, здатна розпізнавати проблеми та парадокси, має складний розумовий апарат, повну сприйнятливість і здатна легко генерувати ідеї [Нищота 2008, с.112-118].

Для викладачів найзрозумілішим і найкориснішим визначенням критичного мислення є наступне:

Рис. 1.1. П'ять складових критичного мислення

1. Критичне мислення - мислення самостійне. Ніхто не може думати за нас. Мислення є критичним, тільки якщо носить індивідуальний характер [Козира 2017].

2. Критичне мислення починається з постановки проблеми, бо її розв'язання стимулює людину мислити критично. Початок розв'язання проблеми - це збирання інформації, бо роздумувати «на порожньому місці» фактично неможливо [Козира 2017].

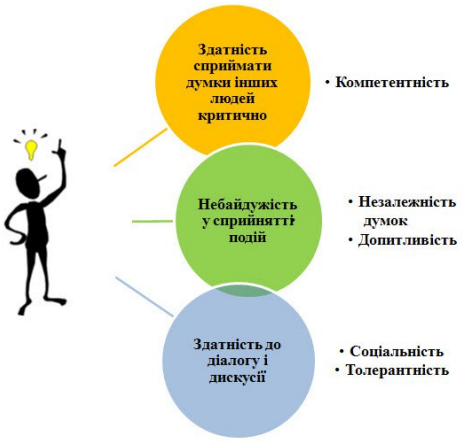
3. Закінчення процесу критичного мислення - це прийняття рішення, яке дозволить оптимально розв'язати поставлену проблему [Козира 2017].

4. Критичне мислення має чітку аргументованість. Людина, яка мислить критично, повинна усвідомлювати, що часто одна і та ж проблема може мати декілька розв'язань, тому вона повинна підкріпити прийняте нею рішення вагомими, переконливими аргументами, які б доводили, що її рішення є найкращим, оптимальним [Козира 2017].

5. Критичне мислення - це мислення соціальне. Людина живе в соціумі. Тому доводити свою позицію людина повинна у спілкуванні. У результаті спілкування, дискусії людина поглиблює свою позицію або може щось змінити в ній [Козира 2017].

Проаналізувавши різні погляди на визначення поняття «критичне мислення», можна зробити узагальнення: критичне мислення - це здатність людини чітко виділити проблему, яку необхідно розв'язати, самостійно знайти, обробити і проаналізувати інформацію, логічно побудувати свої думки, навести переконливу аргументацію, здатність мислити мобільно, обирати вірне розв'язання проблем, бути відкритим для сприйняття думок інших, і одночасно принциповим у відстоюванні своєї позиції.

Рис. 1. 2. Ознаки людини, яка мислить критично

Отже, критичне мислення є однією з основних компетентностей сучасної людини. Воно допомагає ефективно орієнтуватися в інформаційному середовищі та приймати обґрунтовані рішення. Ця здатність передбачає

уміння аналізувати, оцінювати та інтерпретувати інформацію з різних джерел. Критично мисляча людина прагне перевіряти факти та уникати бездоказових тверджень. Однією з важливих рис такого мислення є логічність і послідовність міркувань. Не менш значущою є об’єктивність, що передбачає уникнення особистих упереджень. Критичне мислення сприяє формуванню уміння бачити проблему з кількох точок зору. Воно розвиває здатність знаходити нестандартні підходи до вирішення завдань. Таке мислення допомагає розпізнавати маніпуляції та логічні помилки у висловлюваннях. Критично налаштована особа вміє аргументувати свою позицію, спираючись на докази. Рефлексія є важливим елементом критичного мислення, оскільки дозволяє оцінювати власні думки та дії. Уміння ставити правильні запитання відіграє ключову роль у пошуку істини. Критичне мислення передбачає відкритість до нових ідей та готовність переглянути власні погляди. Воно допомагає приймати більш зважені та ефективні рішення у складних ситуаціях. Ця здатність має значення як у навчанні, так і в повсякденному житті. Розвиток критичного мислення сприяє підвищенню загальної культури мислення. Воно є запорукою інформаційної безпеки особистості у світі надлишку даних. Критичне мислення можна розвивати через постійну практику та свідоме використання аналітичних навичок. У сучасних умовах воно стає не лише корисною, а й необхідною рисою кожної людини.

1.2 Методологічні підходи до розвитку критичного мислення

Методологічні підходи до розвитку критичного мислення ґрунтуються на поєднанні психолого-педагогічних, когнітивних і комунікативних стратегій, спрямованих на формування в особистості здатності об’єктивно аналізувати інформацію, виявляти логічні зв’язки та робити виважені

висновки. Одним із провідних підходів є компетентнісний, який розглядає критичне мислення як складову ключових компетентностей сучасної людини, що забезпечує здатність ефективно діяти в різних життєвих ситуаціях. У межах цього підходу акцент робиться на розвитку навичок аналізу, синтезу, оцінювання, аргументації та самооцінки. Конструктивістський підхід передбачає, що знання не передаються в готовому вигляді, а конструюються учнем у процесі активної пізнавальної діяльності, що стимулює формування власних суджень. Діалогічний підхід орієнтує навчання на організацію змістовної комунікації, під час якої студенти навчаються ставити запитання, обґрунтовувати позицію та слухати іншу точку зору.

Проблемно-орієнтований підхід базується на використанні проблемних завдань і ситуацій, що потребують пошуку рішень, що активізує аналітичні й креативні здібності. Дослідницький підхід передбачає залучення студентів до науково-пошукової діяльності, у ході якої вони навчаються формулювати гіпотези, перевіряти їх та робити аргументовані висновки. Інтерактивний підхід спрямований на організацію колективної роботи, дискусій, дебатів і рольових ігор, що дозволяє відпрацьовувати критичне мислення в соціальному контексті. Інформаційно-комунікаційний підхід враховує вплив цифрового середовища, формуючи навички медіаграмотності та вміння відрізняти достовірну інформацію від маніпулятивної. Модульний підхід дозволяє інтегрувати розвиток критичного мислення в різні навчальні предмети, виокремлюючи окремі блоки й завдання для тренування певних мисленнєвих операцій. Проєктний підхід забезпечує поєднання теоретичних знань і практичних дій у процесі реалізації довгострокових навчальних проєктів, які потребують планування, аналізу ресурсів і командної взаємодії. Кейс-метод дає змогу працювати з реальними або змодельованими ситуаціями, аналізувати варіанти вирішення проблем і прогнозувати наслідки. Соціокультурний підхід наголошує на важливості врахування контексту, цінностей і культурних норм під час формування критичного мислення.

Метакогнітивний підхід спрямований на усвідомлення власних мисленнєвих процесів, що дозволяє людині ефективніше контролювати та коригувати свої судження. Індуктивно-дедуктивний підхід розвиває здатність переходити від приватних фактів до загальних висновків і навпаки, що підсилює логічну аргументацію. Контекстно-орієнтований підхід підкреслює важливість розгляду проблеми в її реальних умовах, що забезпечує практичну спрямованість мислення. Ігровий підхід, особливо у форматі гейміфікації, мотивує до активної участі та тренує мисленнєву гнучкість. Сократівський метод, заснований на системі продуманих запитань, допомагає глибше осмислити проблему та виявити суперечності у власних аргументах. Порівняльний підхід передбачає зіставлення різних поглядів, джерел чи фактів для формування зваженої позиції.

Інтердисциплінарний підхід інтегрує знання з різних галузей для комплексного аналізу проблеми. Емпіричний підхід базується на особистому досвіді та практичних спостереженнях, що надає мисленню прикладної цінності. Критично-рефлексивний підхід підкреслює важливість аналізу власних помилок і успіхів як способу самовдосконалення. Використання змішаних методів дозволяє поєднувати різні підходи залежно від завдань і контингенту студентів.

Педагогічний супровід у цьому процесі є ключовим, адже викладач виступає фасилітатором, який не дає готових відповідей, а стимулює до самостійного мислення. Також важливо враховувати вікові та індивідуальні особливості студентів, адже деякі методи можуть бути складними для певної групи людей.

Розвиток критичного мислення вимагає системності, поступовості та постійного ускладнення завдань. Ефективність обраного підходу залежить від створення відкритого освітнього середовища, де помилка сприймається як можливість для навчання. Успішна реалізація методологічних підходів передбачає також використання сучасних освітніх технологій і платформ для

підтримки аналітичної роботи. Поєднання індивідуальної та групової роботи дає змогу розвивати не лише когнітивні, а й комунікативні навички. Для формування навичок критичного мислення важливо постійно створювати ситуації вибору та моральних дилем. При цьому роль мотивації є визначальною: студенти більш охоче мислять критично, коли відчувають особисту значущість завдання. Різні підходи можуть поєднуватися в межах одного заняття, забезпечуючи різноманітність і динамічність навчання.

Важливим є й формування уявлень про етичні норми використання інформації, особливо в умовах цифрового середовища. Практика аналізу фейкових новин і маніпулятивних текстів є дієвим інструментом розвитку критичного мислення. Підходи, що включають міжкультурний аспект, сприяють толерантності та вмінню оцінювати інформацію без упереджень. Робота з візуальними джерелами - фотографіями, інфографікою, відео - розширює спектр аналітичних навичок.

Розвиток критичного мислення не є одноразовим актом, а триває протягом усього життя. Методологічна гнучкість дає змогу адаптувати стратегії під нові виклики та зміни в суспільстві. У підсумку, комплексне використання різних підходів створює умови для формування особистості, здатної мислити самостійно, приймати обґрунтовані рішення та відповідально діяти в умовах невизначеності.

Додатково важливим напрямом у розвитку критичного мислення є вивчення іноземних мов, адже цей процес стимулює когнітивну гнучкість та вміння аналізувати інформацію в іншому мовно-культурному контексті. Робота з автентичними текстами іноземною мовою вимагає від учня вміння визначати головну ідею, відрізняти факти від суджень і помічати приховані смисли. Порівняння граматичних структур та лексичних особливостей різних мов розвиває аналітичне мислення й увагу до деталей. Дискусії іноземною мовою стимулюють не лише мовленнєву компетенцію, а й уміння аргументовано відстоювати власну позицію, зважаючи на культурні

відмінності. Переклад як навчальна діяльність формує здатність знаходити адекватні смислові відповідники, критично оцінювати точність і доречність мовних засобів. Використання іноземної мови для роботи з міжнародними джерелами розширює коло поглядів і зменшує ризик однобічності інформації.

Медіаграмотність у вивченні іноземної мови передбачає аналіз іноземних новин, блогів і соціальних мереж з точки зору достовірності й об'єктивності. Робота в міжкультурних групах під час вивчення мов сприяє розвитку толерантності, поваги до інших точок зору та вмінню працювати з різними системами аргументації. Застосування методів дебатів та рольових ігор іноземною мовою поєднує комунікативний і критично-аналітичний розвиток.

Таким чином, інтеграція іноземних мов у процес розвитку критичного мислення відкриває додаткові можливості для комплексного формування інтелектуальних і соціальних навичок.

1.3 Особливості формування критичного мислення у процесі навчання іноземних мов

Організація навчальної та пізнавальної діяльності студентів на основі критичного мислення визнається сьогодні важливою галуззю освіти, особливо в процесі вивчення іноземних мов, і її суть полягає в прагненні до чіткого формулювання проблем, причин, висловлювань та тверджень; найважливіша тема, що вимагає точності; використання надійних джерел та довідкових матеріалів; збереження основної теми та врахування загальної ситуації; збереження уваги до початкового завдання; усвідомлення та розуміння впливу чужих емоцій, а також схильність до застосування критичного мислення.

Відповідно до ролі та статусу критичного мислення в шкільній освіті,

цей метод розроблений для забезпечення певних умов:

1) Постановка проблемних завдань і пропозиція способів їх вирішення;

2) Організація діалогу в процесі вирішення проблемних завдань;

3) Надання учням права на помилку і створення ситуацій для виправлення помилок;

4) Залучення студентів до написання рефлексійних звітів та спонукання їх до додаткової рефлексії.

При використанні іноземних мовних підручників на уроках іноземної мови для підвищення якості навчання та розвитку критичного мислення зазвичай застосовують триетапний метод (практика - усвідомлення - рефлексія) з використанням відповідних технік і стратегій. Цей метод досліджували Калінников Ю., Кластер Д., Ружин Е. Згідно з працями Кертіса Мередіта, Чарльза Темпла та Скотта Уолтера, Д. Кластер запропонував найбільш конкретну та значущу класифікацію етапів формування критичного мислення, яка широко застосовується в загальноосвітніх закладах [Кластер, Мередіт, Темпл, Стіл 2003, с. 156].

Першим етапом є практикування; на цьому етапі найкраще використовувати техніку «мозкового штурму». Студенти повинні переглянути свої знання з певної теми та визначити цілі, завдання тощо. На уроках іноземної мови мозковий штурм можна проводити індивідуально, у парах або в групах. Основний принцип цієї стратегії полягає в тому, що викладач повинен приймати як правильні, так і неправильні відповіді. На етапі практикування роль викладача полягає в тому, щоб керувати роботою студентів, перевіряти їхні думки та вислуховувати їхні ідеї. Наступним етапом розвитку критичного мислення на уроках іноземної мови є розуміння. Цей етап характеризується більш складною структурою, більш складними завданнями та займає більшу частину уроку[Кластер, Мередіт, Темпл, Стіл 2003, с. 156]. На цьому етапі студенти починають самостійно сприймати та обробляти інформацію. На уроці можуть використовуватися такі навички

критичного мислення, як аналіз, оцінка, порівняння, що сприяє оптимізованому розвитку діалогічних навичок студентів. Останнім етапом є рефлексія на основі обговореної теми. Водночас студенти мають можливість оцінити свої погляди та звички і порівняти їх з поглядами та звичками інших. На цьому етапі можуть використовуватися навички мікродіалогу, і в цьому випадку студенти повинні дотримуватися відповідної структури: встановлення контакту - висловлення своєї думки - завершення контакту [Кластер, Мередіт, Темпл, Стіл 2003, с. 156].

Структура «практика-пізнання-рефлексія», запропонована в останніх дослідженнях, допомагає вдосконалити уроки та позакласні заходи, організувати самостійну роботу студентів та підвищити їхню активність у вивченні іноземної мови. Застосування навичок критичного мислення на уроках іноземної мови дозволяє стдентам ширше використовувати усну та письмову мову, тобто активізує навички говоріння та письма [Кластер, Мередіт, Темпл, Стіл Д 2003, с. 156]. Отже, метою виховання навичок критичного мислення є надання дітям можливості вільно брати участь в обговоренні проблем та швидко знаходити рішення. Викладачі використовують різноманітні вправи та завдання для розвитку навичок критичного мислення дітей на різних уроках, і уроки іноземної мови не є винятком.

На думку Б. Блума, М. Вайнштейна, І. Загашева, М. Ліпмана та інших, вправи та завдання, що розвивають критичне мислення, можна класифікувати за етапами.

1) Практика - мета цього етапу полягає в тому, щоб викликати у людини інтерес до отримання необхідної інформації. Для цього використовуються такі техніки: індивідуальна робота, робота в парах, робота в групах, мозковий штурм, питання, що вказують на проблему, тощо. Викладач може використовувати такі вправи: «Я знаю - Що я хочу знати - Що я дізнався», «Прогнозування прикладів», «Асоціації», «Мозковий штурм»,

«Глибокі/поверхневі питання», «Дерево припущень».

2) Розуміння - мета цього етапу полягає в тому, щоб дитина ознайомилася з новою інформацією. Основний принцип цього етапу полягає в тому, що викладач надає студентам право на пошук інформації, а потім проводить групове обговорення та аналіз. На відповідному етапі викладач може використовувати різні вправи та завдання. Наприклад, «6 капелюхів», «зигзаг», «вставка», «карусель», «квітка Блума» тощо. Також можна використовувати вправи, засновані на концепції Бенджаміна Блума, «Таксономія Блума» [Bloom, Engelhart, Furst, Hill, Krathwohl 1956, p. 207]

3) Рефлексія - розуміння та аналіз отриманої інформації, а також роздуми про те, як застосувати нові поняття у власному житті. Викладачі можуть використовувати такі види діяльності: «synchveins», «clusters», «essays». На наш погляд, різні види діяльності, методи та прийоми не можуть мати чітко визначене місце в класі, вони можуть змінюватися залежно від цілей уроку. Виховуючи критичне мислення на занятті, ми не повинні забувати про підвищення рівня читання та письма студентів: використання підручників, різних типів словників та довідників сприяє формуванню навичок правопису.

Виховання критичного мислення у студентів є дуже важливим. Нашою метою є розвинути в них здатність ставити обґрунтовані питання та творчо шукати відповіді, щоб вони могли отримувати задоволення від отриманих знань, аналізувати їх та робити самостійні висновки. Слід зазначити, що виховання критичного мислення допомагає учням визначати власний напрямок у навчанні та самостійно вирішувати проблеми, тобто «по-справжньому мислити» [Вукіна, Дементієвська 2007, с. 237]. Безсумнівно, критичне мислення повинно займати помітне місце в шкільній освіті, оскільки ця навичка, перш за все, сприяє формуванню когнітивних потреб студентів, вона спрямовує індивідуума на усвідомлення та розуміння мети діяльності, формуючи позитивні цінності, навички та вміння, а також вчить студентів

самостійності та організованості.

Застосування методів критичного мислення в освіті все ще носить епізодичний характер. Причини цього є наступними. По-перше, вчені досі не дійшли єдиного розуміння того, що таке критичне мислення, і дискусія з цього питання триває. По-друге, бракує методологічної літератури. На сьогодні найсистематичніші дослідження належать американським вченим. Щоб підготувати підлітків до реалій сучасного суспільства, критичне мислення має застосовуватися як в освітньому процесі, так і в вихованні, що допоможе студентам швидше адаптуватися до нового матеріалу, який вони вивчають у школі, а також до нової інформації, з якою вони стикаються в дорослому житті; вони розвинуть навички та вміння аналізувати події, адаптуватися до різних ситуацій, швидко і точно приймати рішення та робити менше помилок, оскільки люди матимуть здатність аналізувати дії та події [Вукіна, Дементієвська 2007, с. 237].

Таким чином, застосування стратегій критичного мислення на уроках сприяє формуванню гармонійно розвиненої, конкурентоспроможної особистості, що допоможе набути навичок і вмінь, необхідних для майбутнього життя. Формування мистецтва критичного мислення студентів у процесі вивчення іноземної мови включає формування їхнього когнітивного інтересу до цілеспрямованого навчання за допомогою внутрішньої мотивації, підтримку їхньої когнітивної діяльності, заохочення до порівняння отриманої інформації з особистим досвідом і формування на цій основі аналітичних суджень.

1.4 Міжнародні мовні іспити: специфіка вимог та роль критичного мислення у підготовці

Міжнародні мовні іспити, такі як DELE та SIELE мають свою специфіку вимог, яка визначає підхід до підготовки та структуру навчального процесу. Їхня мета полягає не лише у перевірці рівня володіння мовою, а й у визначенні здатності кандидата ефективно використовувати мовні навички в академічному, професійному чи побутовому контексті. Для успішного складання таких іспитів важливо розуміти формат завдань, критерії оцінювання та рівні складності, що відповідають міжнародним стандартам. Кожен іспит має свою систему оцінювання і це впливає на стратегію підготовки. Завдання вимагають не лише знання граматики й лексики, а й уміння швидко аналізувати інформацію, робити висновки та формувати логічно побудовані відповіді.

Підготовка до міжнародних мовних іспитів потребує комплексного підходу, що охоплює розвиток усіх чотирьох навичок: слухання, читання, письма та говоріння. При цьому критичне мислення відіграє ключову роль, оскільки багато завдань передбачають аналіз, інтерпретацію та аргументацію. Наприклад, у письмових завданнях SIELE чи DELE необхідно не просто викласти власну думку, а й обґрунтувати її прикладами та логічними аргументами. Читання вимагає вміння швидко відокремлювати головну інформацію від другорядної, визначати авторську позицію, розпізнавати підтекст і логічні зв’язки. У завданнях на слухання необхідно не лише розуміти зміст, а й визначати ставлення мовця, виявляти ключові ідеї та деталі. Говоріння, особливо у форматі співбесіди, потребує швидкого формулювання відповідей, чіткого структурування думок і вміння імпровізувати.

Критичне мислення допомагає уникати шаблонних відповідей, пропонувати оригінальні ідеї та підкріплювати їх фактами. Систематичний розвиток цього вміння дозволяє ефективно підходити до складних завдань, зокрема тих, що передбачають аналіз графіків, порівняння інформації чи оцінювання аргументів. Крім того, міжнародні іспити часто містять теми, які потребують культурної обізнаності, що також пов’язано з умінням критично

оцінювати контекст. Стратегії підготовки мають включати роботу з автентичними матеріалами, симуляції іспитів і аналіз власних помилок. Важливо також вміти керувати часом під час тестування, розподіляючи його між завданнями оптимально.

Відпрацювання тайм-менеджменту під час підготовки знижує рівень стресу на іспиті. Критичне мислення дозволяє не панікувати у складних ситуаціях, а обирати найбільш раціональне рішення. Воно ж сприяє глибшому розумінню завдань, особливо тоді, коли формулювання можуть бути неоднозначними. У підготовці варто використовувати методи аналізу прикладів високого рівня виконання завдань, щоб зрозуміти логіку, яка стоїть за успішними відповідями. Тренування побудови аргументів та контраргументів є корисним як для письмових, так і для усних частин іспитів.

Робота в групах та участь у дебатах допомагає не лише розвивати мовленнєві навички, а й вчить швидко реагувати на запитання та заперечення. Використання сучасних технологій, таких як онлайн-платформи та додатки для симуляції тестів, дає змогу адаптувати підготовку до власних потреб. Критичне мислення в цьому контексті допомагає відбирати найефективніші ресурси, уникаючи інформаційного перевантаження. Оцінювання власного прогресу через аналіз результатів практичних тестів дозволяє виявляти слабкі місця та цілеспрямовано їх удосконалювати.

Важливо пам’ятати, що підготовка до міжнародних мовних іспитів - це не лише механічне виконання вправ, а й постійний інтелектуальний розвиток. Здатність бачити проблему з різних точок зору робить відповіді глибшими та переконливішими. Навички критичного мислення допомагають розпізнавати логічні помилки, уникати надмірних узагальнень і будувати збалансовані аргументи. Особливу увагу слід приділяти формуванню вміння робити висновки на основі представлених даних, що часто є ключовим у завданнях на аналіз. Регулярне читання якісної публіцистики, науково-популярних текстів та аналітичних матеріалів розширює словниковий запас і розвиває вміння

працювати з різними стилями.

Міжнародні іспити стимулюють не лише мовний розвиток, а й міжкультурну компетентність, адже теми часто охоплюють глобальні проблеми. Підготовка з урахуванням критичного мислення дозволяє підвищити не тільки результативність, а й впевненість у власних силах. Таким чином, успішне складання міжнародних мовних іспитів залежить від поєднання мовних знань, стратегій виконання завдань і розвиненого критичного мислення, що робить процес навчання глибшим, ефективнішим і більш усвідомленим.

Крім загальної мовної підготовки, успішне складання міжнародних іспитів залежить від психологічної готовності кандидата працювати в умовах обмеженого часу та високої концентрації. Тут критичне мислення допомагає швидко приймати рішення, коли виникають сумніви щодо правильної відповіді. У письмових завданнях, особливо у форматі есе, важливо дотримуватися чіткої структури: вступ, основна частина з аргументами та прикладами, висновок. Критичне мислення допомагає уникати непослідовності викладу та надмірної емоційності. Воно ж сприяє глибшому аналізу теми, що особливо актуально, коли потрібно порівняти дві протилежні позиції. У завданнях з читання варто застосовувати техніки сканування та перегляду тексту (skimming and scanning), щоб швидко знаходити потрібну інформацію. Кандидати, які володіють критичним мисленням, легше розпізнають тон та інтенцію автора, навіть якщо вони приховані за нейтральною лексикою. У слуханні розвиток цієї навички допомагає виділяти ключові моменти з великого обсягу аудіоматеріалу, не гублячи загального змісту. Часто в іспитах перевіряється не лише розуміння фактів, а й уміння інтерпретувати сказане, відрізняти думку від факту.

Практика складання плану відповіді перед початком письмового завдання дозволяє структурувати думки та уникнути пропуску важливих деталей. Критичне мислення формує вміння прогнозувати можливі запитання

екзаменатора та готувати логічні відповіді заздалегідь. У процесі підготовки варто аналізувати приклади не лише успішних робіт, а й тих, які отримали низькі бали, щоб розуміти, яких помилок уникати. Робота з різними джерелами інформації, а саме від наукових статей до подкастів стимулює розвиток здатності оцінювати надійність та об'єктивність матеріалів. На усних іспитах критичне мислення допомагає підтримувати розмову, ставити уточнювальні запитання та розвивати тему. Під час дискусійної частини важливо не лише висловити власну позицію, а й продемонструвати вміння слухати співрозмовника та реагувати на його аргументи. Це створює позитивне враження на екзаменатора та підвищує оцінку. У підготовці до іспитів значну роль відіграє рефлексія - здатність аналізувати власні сильні та слабкі сторони й коригувати підхід до навчання. Критичне мислення є інструментом, що допомагає бачити прогалини у знаннях та обирати ефективні шляхи їх заповнення. Важливо також працювати над адаптивністю мислення, щоб легко змінювати стратегію залежно від складності завдань. Наприклад, якщо аудіозапис виявився важчим за очікуваний, потрібно швидко визначити, на чому зосередити увагу, щоб отримати максимум балів. Робота з пробними тестами в реальних часових межах дозволяє перевірити не лише рівень мови, а й здатність мислити стратегічно. Критичне мислення допомагає визначати, коли варто пропустити складне питання та повернутися до нього пізніше, щоб не втрачати час.

У підготовці корисно вести щоденник навчання, де фіксуються результати, труднощі та знахідки. Це сприяє формуванню усвідомленого підходу до навчання та розвитку аналітичних навичок. Важливо також працювати над мовленнєвою гнучкістю, щоб уміти швидко перефразовувати свої думки у випадку, коли бракує потрібного слова. Критичне мислення допомагає вибудовувати чіткі й логічні аргументи навіть у стресових умовах, що особливо цінується на усних іспитах. Тренування здатності ставити запитання до текстів, аудіо чи відео сприяє глибшому розумінню матеріалу та

підготовці до завдань на інтерпретацію. Використання автентичних джерел інформації допомагає звикнути до різних акцентів, стилів мовлення та культурних контекстів. У цілому, поєднання мовних знань і критичного мислення перетворює процес підготовки до міжнародних іспитів на систематичний та ефективний шлях до успіху, забезпечуючи високі результати і впевненість під час складання тесту.

Таким чином, розвиток критичного мислення в процесі вивчення іноземних мов на даний момент вважається одним із пріоритетних напрямків сучасної педагогічної теорії та практики, що відповідає вимогам глобалізації освітнього простору. Критичне мислення визначається як цілеспрямований, незалежний і логічний аналіз інформації з метою формування зваженого судження та прийняття обґрунтованих рішень. У контексті вивчення іноземних мов це проявляється як здатність відрізняти факти від інтерпретацій, аналізувати зміст реальних текстів, оцінювати надійність джерел інформації та формулювати логічно узгоджені твердження іноземною мовою. Методологічною основою розвитку цієї здатності є інтерактивний, заснований на питаннях та проектах метод навчання, що відповідає конструктивістському підходу. Використання реальних матеріалів, мультимедійних ресурсів та цифрових платформ сприяє поглибленому аналізу культурного та мовного контексту, розширює інформаційне поле студентів та підвищує їхню мотивацію до когнітивної діяльності.

Критичне мислення безпосередньо пов'язане з розвитком комунікативних навичок. Студенти, які володіють цими навичками, не тільки здатні компетентно висловлювати свою думку, але й аналізувати думки інших, порівнювати культурні поняття та зважено оцінювати різні точки зору. Онлайн-дискусії, віртуальні проекти та інтеграція міжнародних мовних клубів створюють нові можливості для розвитку аналітичних та рефлексивних навичок. Одним з найважливіших завдань сучасного викладання іноземних мов є розвиток у студентів уміння самостійно шукати, аналізувати та

узагальнювати інформацію, що сприяє розвитку самостійності та відповідальності студентів за свої навчальні результати.

Теоретична модель критичного мислення визначає його основні структурні складові: аналіз, синтез, оцінка, інтерпретація та саморефлексія. У навчанні іноземних мов аналіз включає ідентифікацію основних понять і логічних зв'язків тексту; синтез включає створення нових мовних продуктів на основі засвоєного матеріалу; оцінка включає перевірку надійності та відповідності джерел інформації; інтерпретація включає адаптацію змісту до нового контексту; саморефлексія включає розуміння своїх стратегій навчання та їх ефективності. Взаємодія цих складових утворює єдину систему, для розвитку якої необхідний систематичний, цілеспрямований

Розвиток критичного мислення - це не тільки заняття в класі, але й позакласні заходи, наприклад, участь у міжнародних обмінах, мовних дебатах, рольових іграх та імітаційних заходах. Ці заходи створюють умови для практичного застосування навичок аналізу та комунікації в реальних або реалістичних ситуаціях.

Ефективність цього процесу значною мірою залежить від ролі викладача, який є фасилітатором навчання, організатором інтерактивного простору та керівником розвитку автономії студентів. Важливо враховувати вік студентів, їхні психологічні та особистісні особливості, щоб методи критичного мислення відповідали рівню їхніх мовних навичок.

Таким чином, розвиток критичного мислення в навчанні іноземних мов є різноманітним, безперервним та міждисциплінарним процесом, що поєднує когнітивне, комунікативне та культурне навчання. Теоретична основа надає чіткі методичні рекомендації, а практичне застосування цих методів допомагає підвищити ефективність мовної освіти та сформувати готовність студентів до життя та професійної діяльності в глобалізованому суспільстві. ритичне мислення є не тільки засобом вивчення мови, але й інструментом, що формує особистість, здатну свідомо, раціонально та толерантно.

РОЗДІЛ 2
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО МІЖНАРОДНИХ МОВНИХ ІСПИТІВ: АНАЛІЗ ПРОГРАМ ТА МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ

2.1 Аналіз навчальних програм та вимог міжнародних мовних іспитів (DELE, SIELE)

Проблема формування критичного мислення у процесі іншомовної підготовки набуває особливої актуальності в умовах зростання попиту на міжнародні мовні сертифікати. Міжнародний сертифікат можна отримати, склавши спеціальний іспит з іноземної мови. Міжнародні сертифікати - це свідоцтва про закінчення курсу, перекладені іноземною мовою та завірені двома печатками. Їх може видавати будь-який курс. Зазвичай іспит для отримання загального сертифіката про знання мови складається з декількох частин: розуміння тексту, письмове завдання, перевірка граматики та перевірка усного мовлення. Такий іспит або систему іспитів розробляють і підтримують відповідні організації. Вимоги таких сертифікаційних систем, як DELE та SIELE з іспанської мови, демонструють тенденцію до підсилення аналітичної, рефлексивної та аргументативної складових мовленнєвої діяльності. Однак аналіз чинних українських навчальних програм для здобувачів, що вивчають іспанську мову, а також програм курсів підготовки до зазначених іспитів свідчить про те, що компонент критичного мислення у них не є системно представленим. Це суттєво контрастує з англомовною освітньою традицією, зокрема з програмами підготовки до IELTS, які містять чітко структуровані вимоги до розвитку критичного аналізу текстів, логічної організації аргументації, інтерпретації даних та застосування аналітичних стратегій у висловлюванні.

Навчальні програми, орієнтовані на підготовку до DELE, передбачають формування комунікативної компетентності відповідно до рівнів володіння мовою, однак у їхній структурі критичне мислення не виділяється як окрема категорія. Тим не менш, завдання власне іспиту, особливо на рівнях B2–C1, містять елементи, що потребують аналітичної обробки інформації: інтерпретації соціокультурних контекстів, аргументованого представлення позиції, порівняння поглядів, узагальнення змісту різних видів текстів. Незважаючи на це, більшість програм підготовки до DELE, запропонованих як у ЗВО, так і у приватних мовних школах, концентруються переважно на граматико-лексичному тренуванні та відтворенні формату іспиту, тоді як розвиток умінь критично оцінювати інформацію й будувати логічно структуровані висловлювання залишається поза межами цілеспрямованої роботи.

DELE (Exam of the Instituto Cervantes / University Salamanca) - іспит для тих, хто вивчає іспанську мову як іноземну. Після його здачі видається офіційний диплом. Центри прийому іспитів розташовані не тільки в самій Іспанії, а й в 48 країнах світу.

Для складання іспиту потрібна довідка про те, що претендент не є громадянином країни, де іспанська мова є офіційною, реєстрація та оплата, досягнення 16 років у випадку одержання диплома Superior (третього рівня). Після цього претендент одержує засвідчену копію реєстраційного аркуша й інформаційний лист із зазначенням місця, дати та часу проведення іспиту. Ці документи разом з паспортом необхідно принести на іспит.

Іспити DELE на трьох рівнях включають п'ять видів тестів і відповідних вправ. Для того щоб здати іспит необхідно отримати "APTO" - тобто "Здано". Якщо хоча б з одного виду вправ чи тестів було отримано "NO APTO", то весь іспит вважається провaленим.

The Instituto Cervantes спільно з університетом Salamanca та Міністерством освіти Іспанії пропонують DELE - мовні тести за наступними

рівнями: CIE - Certificado Inicial de Espanol como Lengua Extranjera (низький рівень), DBE - Diploma Basico de Espanol como Lengua Extranjera (середній рівень), DSE - Diploma Superior de Espanol como Lengua Extranjera (високий рівень). Іспит DBE необхідний для продовження навчання в університеті Іспанії. Іспити DELE підтверджують вільне володіння іспанською мовою.

Порівнянний аналіз програм SIELE демонструє ще більшу залежність успішності складення іспиту від рівня сформованості критичного мислення, адже формат цього тестування передбачає роботу з мультимодальними текстами, прагматичну інтерпретацію матеріалів різних жанрів, а також створення письмових відповідей, що потребують аналізу проблеми, структурування аргументів та дотримання логіко-послідовної організації тексту. У цьому аспекті SIELE виявляється ближчим до англомовного IELTS, де особливу увагу приділено інтерпретації складних текстів, аналізу даних, зіставленню інформації та формуванню обґрунтованої позиції у письмових і усних завданнях. У програмних документах IELTS критичне мислення згадується опосередковано, проте закладене саме в структуру завдань: наприклад, написання есе потребує чіткої логіки, аргументації, оцінки різних точок зору й уміння довести обґрунтованість власної. Саме така модель послужила орієнтиром для багатьох навчальних курсів, які інтегрують розвиток критичного мислення в мовну підготовку.

Навчальні програми та вимоги міжнародних іспитів з іноземних мов, таких як DELE і SIELE, орієнтовані на комплексний розвиток комунікативних навичок, включаючи аудіювання, говоріння, читання та письмо. Вони структуровані за рівнями CEFR, що дозволяє чітко оцінювати мовну компетенцію та забезпечує стандартизовану підготовку для різних вікових і професійних груп.

У порівнянні з IELTS, навчальні програми DELE та SIELE не формулюють прямої вимоги до формування критичного мислення, проте фактично його передбачають. Саме в цьому полягає ключова проблема:

здобувачі, які проходять підготовку за традиційними навчальними програмами з іспанської мови, часто стикаються з труднощами під час виконання продуктивних завдань, що вимагають аналітико-логічного підходу. Програми, які використовуються у вищих навчальних закладах України, здебільшого не містять блоків, присвячених розвитку аналітичного, критичного або рефлексивного мислення. Критичне читання іспаномовних текстів, робота з фрагментованими або мультимодальними джерелами, уміння порівнювати та оцінювати інформацію - ці напрями зовсім не описані або згадуються лише загально як складова «ключових компетентностей», без конкретних методичних рекомендацій чи завдань.

Порівняльний аналіз навчальних програм дозволяє стверджувати, що підготовка до IELTS значно більшою мірою включає роботу з логіко-аналітичними операціями. IELTS (Міжнародна система тестування англійської мови) - розроблена Британською Радою у співпраці з Британською службою університетських іспитів (UCLES) та Міжнародною програмою розвитку австралійських університетів і коледжів (International Development Programme of Australian Universities and Colleges). Сертифікат IELTS підтверджує ваші мовні навички і визнається більшістю університетів Великої Британії, Австралії та Нової Зеландії. У США цей сертифікат також приймають деякі університети, наприклад, Міський університет, Університет штату Орегон, Каліфорнійський університет у Берклі та Університет штату Вічіто (Канзас).

Результати іспиту дійсні протягом двох років. Іспит складається з чотирьох частин, кожна з яких оцінюється за дев'ятибальною шкалою. Для вступу до університету необхідно набрати щонайменше 6 балів, хоча в деяких випадках достатньо 5 балів. Іспит враховує вашу спеціальність та цілі, яких ви хочете досягти, склавши іспит. Іспит має чотири курси: академічний курс (три типи) та курс загальної підготовки. Ви, напевно, розумієте, що академічний курс призначений для академічних цілей, а курс загальної підготовки - для

всіх інших цілей [Грищенко 2015, с. 342].

IELTS - це швидкий тест, який не перевіряє глибокі знання мовної структури, тому важко дати якісь особливі поради щодо підготовки до нього. Тест проводиться в офісах Британської культурної ради.

Програми з підготовки до DELE та SIELE переважно орієнтовані на розвиток комунікативних умінь, але не враховують той факт, що сучасні іспити з іспанської мови також вимагають високого рівня когнітивної обробки інформації. Звідси виникає дисбаланс між вимогами міжнародних тестів і змістом навчальних програм: здобувач може добре володіти мовними структурами, але не мати достатньо сформованих навичок аналізу, оцінювання, інтерпретації та аргументації, що критично важливо для успішного складення іспитів.

Отже, проведений аналіз свідчить про необхідність модернізації навчальних програм з іспанської мови, спрямованої на інтеграцію компонентів критичного мислення відповідно до вимог іспитів DELE та SIELE. Недостатня увага до цього аспекту у чинних програмах створює передумови для неефективної підготовки здобувачів і знижує їхню конкурентоспроможність у міжнародному освітньому просторі. Саме тому виникає потреба у створенні нового методичного підходу, який би поєднував мовні та когнітивні стратегії і забезпечував формування комплексної іншомовної компетентності, релевантної вимогам сучасних міжнародних мовних іспитів.

2.2 Методи розвитку критичного мислення у процесі підготовки до іспитів

Розвиток критичного мислення у процесі підготовки до міжнародних мовних іспитів з іспанської мови є однією з найважливіших складових

освітнього процесу. Студенти, які прагнуть досягти високих результатів, повинні вміти аналізувати інформацію, робити обґрунтовані висновки та застосовувати здобуті знання у різних комунікативних ситуаціях. Механічне запам’ятовування граматичних правил і лексичних одиниць є недостатнім, адже іспити формату DELE чи SIELE перевіряють здатність працювати з інформацією комплексно. Саме тому розробка методів розвитку критичного мислення набуває особливої актуальності. Дослідження освітніх практик підтверджують, що саме критичне мислення формує основу для інтелектуальної автономії студентів. Така автономія проявляється у здатності самостійно організовувати навчальну діяльність, контролювати свій прогрес та оцінювати результати. Успішне складання іспиту залежить не тільки від знань, а й від уміння обирати оптимальну стратегію розв’язання завдань. Це підвищує впевненість студентів у власних силах і знижує рівень тривожності.

Одним із базових методів є проблемно-орієнтоване навчання. Воно передбачає створення завдань, у яких студент має не лише відтворити мовні структури, а й критично осмислити запропоновану інформацію. Прикладом може бути порівняння двох автентичних текстів різних жанрів. Студент повинен визначити головні ідеї, знайти спільні та відмінні риси, а також запропонувати власну інтерпретацію. Такий підхід формує навички аналізу, синтезу та оцінки, що є центральними складовими критичного мислення. Практика доводить, що проблемно-орієнтоване навчання стимулює активність студентів і допомагає їм легше адаптуватися до складних завдань іспиту [Козира 2017]. Воно також формує здатність швидко перебудовуватися в умовах непередбачуваних питань. Це важлива компетентність, оскільки на міжнародних іспитах часто пропонуються нестандартні завдання.

Важливим методом розвитку критичного мислення є дискусійні заняття. Студентам пропонують обговорювати суспільні теми: глобалізацію, екологію, культурне різноманіття, соціальні проблеми. У ході дискусії формується вміння аргументувати власну позицію, вислуховувати співрозмовників і

зіставляти різні точки зору. Це дозволяє не тільки вдосконалювати мовні навички, а й розвивати логіку та навички рефлексії. Результати педагогічних експериментів показують, що використання дискусійних методів підвищує рівень критичного аналізу в усному мовленні. Учасники таких занять демонструють кращу здатність будувати зв'язні та логічні висловлювання, що особливо цінно для частини іспиту, пов'язаної з усним мовленням.

Ще одним важливим напрямом є робота з автентичними матеріалами. Використання газетних статей, інтерв'ю, телевізійних програм чи подкастів дозволяє студентам зануритися у реальне мовне середовище. Вони вчаться відокремлювати факти від суджень, розрізняти об'єктивну інформацію та суб'єктивні оцінки, а також критично ставитися до змісту. Такий підхід робить навчальний процес наближеним до реальних ситуацій спілкування. Доведено, що студенти, які систематично працюють з автентичними матеріалами, демонструють більш високий рівень готовності до складання міжнародних іспитів [6]. Це пояснюється тим, що вони мають досвід аналізу складних текстів і розуміння культурного контексту. Таким чином, автентичні матеріали стають ефективним засобом розвитку критичного мислення.

Ще одним корисним методом є аналіз помилок. Він передбачає не лише виявлення неправильних відповідей, а й пояснення причин їх виникнення. Студенти мають змогу побачити власні слабкі місця, проаналізувати їх та виробити стратегії уникнення подібних помилок у майбутньому. Це формує здатність до самоаналізу та самокорекції. Метод аналізу помилок довів свою ефективність у різних контекстах, зокрема у підготовці до мовних іспитів [Терно 2016, с. 310-315]. Він дозволяє студентам бути більш уважними та відповідальними під час виконання завдань. Крім того, цей метод стимулює внутрішню мотивацію, оскільки студенти бачать реальні результати своєї роботи.

Не менш важливим напрямом є формування метакогнітивних стратегій. Студенти вчаться планувати власну діяльність, ставити конкретні цілі,

відслідковувати прогрес і проводити самооцінку. Прикладом може бути ведення навчального щоденника, у якому студент фіксує, що вже опановано, а що потребує додаткового опрацювання. Такі практики сприяють підвищенню ефективності підготовки до іспитів.

Практика показує, що метакогнітивні стратегії значно підвищують здатність студентів самостійно регулювати процес навчання [Кравченко 2016, с. 281]. Це важливо в умовах підготовки до міжнародних іспитів, де часто потрібна індивідуальна робота й висока самодисципліна. Проєктна діяльність також сприяє розвитку критичного мислення. Студенти можуть готувати дослідження, створювати презентації та брати участь у колективних проєктах, що потребують збору й аналізу інформації. У цьому випадку критичне мислення проявляється у вмінні відбирати достовірні джерела, зіставляти різні точки зору та формулювати обґрунтовані висновки.

Досвід впровадження проєктних методів у навчальний процес доводить, що вони стимулюють пізнавальну активність та формують навички критичного мислення [Кравченко 2016, с. 281]. Студенти вчаться брати відповідальність за результат, що важливо не тільки у навчанні, а й у майбутній професійній діяльності.

Кейс-метод також виявляється корисним для розвитку критичного мислення. Викладач пропонує студентам реальні або змодельовані ситуації, які потребують прийняття рішень. Студенти аналізують умови, обговорюють можливі варіанти та обґрунтовують власний вибір. Це формує здатність швидко реагувати та мислити стратегічно. Результати досліджень показують, що кейс-метод допомагає студентам бути більш впевненими у складних ситуаціях [Кравченко 2016, с. 281]. Він готує їх до реальних комунікативних викликів, які можуть виникнути як на іспиті, так і в подальшому професійному житті.

Крім кейс-методу, у підготовці до мовних іспитів часто застосовується метод рольових ігор. Студенти виконують завдання у формі діалогу, де кожен

бере на себе певну роль: клієнт, консультант, викладач, співрозмовник у формальній чи неформальній ситуації. Такий підхід дозволяє розвивати навички аргументації, адже кожна роль передбачає використання різних мовних стратегій. Крім того, рольові ігри створюють умови для практики вільного мовлення та підвищують впевненість студентів у спонтанних ситуаціях. Рольові ігри довели свою ефективність у розвитку комунікативної компетентності та критичного мислення [Кравченко 2016, с. 281]. Вони допомагають студентам подолати мовний бар'єр і навчитися мислити швидко, що є необхідним під час усної частини міжнародних іспитів.

Ще одним методом, який сприяє розвитку критичного мислення, є дебати. На відміну від дискусій, дебати мають більш структурований характер і передбачають наявність чітких правил. Студенти вчаться готувати аргументи, передбачати контраргументи та захищати власну позицію. Це дозволяє формувати навички логічного мислення та аналізу інформації, що безпосередньо впливає на якість підготовки до іспитів. Експериментальні дослідження показують, що студенти, які брали участь у дебатах, продемонстрували кращі результати в завданнях, що потребують письмового й усного аргументування [Грищенко 2015, с. 342]. Саме тому цей метод варто застосовувати на різних етапах підготовки.

Особливе місце займає стратегія порівняльного аналізу текстів. Викладач пропонує студентам два або більше джерел з різними поглядами на одну проблему. Завдання полягає у визначенні основних тез, зіставленні позицій та формулюванні власного висновку. Це не лише тренує мовні навички, а й вчить студентів бачити багатогранність проблеми. Застосування порівняльного аналізу допомагає формувати здатність відрізняти факти від оцінних суджень і робити самостійні висновки [Грищенко 2015, с. 342]. Такий підхід особливо важливий під час підготовки до завдань з читання, де потрібно розуміти не тільки зміст тексту, а й його підтекст.

Не менш важливим є метод рефлексивних щоденників. Студенти щодня

записують, що вони вивчили, які труднощі виникли, як вони їх подолали, і які стратегії планують застосувати далі. Це сприяє формуванню метакогнітивних умінь і допомагає усвідомлювати власний шлях навчання. Такий метод активізує критичне мислення, адже студенти аналізують власний прогрес і приймають рішення щодо подальших кроків. Результати впровадження цього методу свідчать про його позитивний вплив на якість підготовки [Грищенко 2015, с. 342]. Студенти, які вели щоденники, демонстрували вищий рівень організованості та вміння критично оцінювати власні дії.

Серед інноваційних підходів можна відзначити використання технологій. Сучасні цифрові інструменти дозволяють організовувати інтерактивні завдання: онлайн-дебати, форуми, аналіз відеоматеріалів, автоматизовані тести з поясненнями. Використання платформ для дистанційного навчання розширює можливості самостійної роботи, що є ключовим для формування критичного мислення. Дані досліджень підтверджують, що інтеграція цифрових інструментів у навчання стимулює розвиток критичного мислення [Грищенко 2015, с. 342]. Студенти отримують доступ до ширшого кола джерел, що дозволяє їм аналізувати інформацію більш комплексно.

Важливою складовою є інтеграція міжкультурного компоненту. Критичне мислення формується не лише через роботу з мовою, а й через осмислення культурних особливостей. Студенти повинні вміти порівнювати власну культуру з іспаномовною, знаходити спільне та відмінне, аналізувати причини культурних відмінностей. Це дозволяє розширювати світогляд і глибше розуміти матеріал. Інтеграція культурного компоненту сприяє розвитку толерантності, що є важливим для міжнародних іспитів, які перевіряють не лише мовні, а й комунікативні компетентності [Вукіна Дементієвська 2007, с. 237]. Студенти стають більш гнучкими в міжкультурних ситуаціях і вчаться обґрунтовувати власні судження з урахуванням контексту.

Ще одним інструментом є використання когнітивних карт. Вони допомагають візуалізувати інформацію, структурувати знання та встановлювати логічні зв’язки. Робота з картами дозволяє студентам швидше засвоювати матеріал і розвивати здатність до системного мислення. Емпіричні дані свідчать, що студенти, які застосовують когнітивні карти, показують кращі результати під час вирішення комплексних завдань [Стадник 2010, с. 316]. Це пояснюється тим, що вони навчаються структурувати інформацію та критично її осмислювати.

Крім того, у підготовці до іспитів активно використовується метод прогнозування. Студентам пропонують передбачити зміст тексту чи аудіозапису за заголовком, першими рядками чи контекстом. Потім вони перевіряють свої припущення й аналізують відмінності. Така практика розвиває здатність висувати гіпотези, перевіряти їх і робити висновки. Метод прогнозування стимулює активне мислення та допомагає студентам краще орієнтуватися в незнайомих ситуаціях [Стадник 2010, с. 316]. Це робить їхні відповіді більш аргументованими й гнучкими.

Важливим елементом є робота з відкритими питаннями. На відміну від закритих тестових завдань, вони вимагають більш глибокого аналізу та аргументації. Студенти мають сформулювати розгорнуту відповідь, використати приклади та логічні міркування. Це сприяє розвитку здатності формулювати власні судження.

Практика показує, що студенти, які регулярно працюють з відкритими питаннями, краще справляються з письмовими завданнями міжнародних іспитів [Стадник 2010, с. 316]. Вони вчаться мислити комплексно та будувати зв’язні тексти.

Окремої уваги заслуговує метод сократівських діалогів. Викладач ставить низку питань, які змушують студентів аналізувати, сумніватися, робити висновки. Це активізує процес мислення та вчить студентів бачити різні сторони проблеми. Такий метод особливо ефективний під час підготовки

до усної частини іспитів.

Результати досліджень свідчать, що сократівські діалоги підвищують рівень когнітивної активності студентів [Баранова, Пилипчатина, Пометун, Сущенко 2016]. Вони починають більш уважно ставитися до деталей і критично оцінювати власні твердження.

Важливим елементом розвитку критичного мислення є використання інтерактивних завдань на основі мультимедійних ресурсів. Студентам пропонуються відеоінтерв'ю, документальні фільми чи подкасти, після яких вони повинні сформулювати власне ставлення, знайти аргументи на підтримку чи заперечення певних тез. Це дозволяє поєднувати навички аудіювання та критичного аналізу. Завдяки такому підходу навчальний процес стає більш динамічним і близьким до реального середовища.

Практика підтверджує, що мультимедійні ресурси сприяють кращому засвоєнню матеріалу й активізують здатність до критичного аналізу [Левченко, Петренко 2018, с. 389]. Крім того, робота з різними каналами інформації допомагає студентам розвивати багатозадачність і гнучкість мислення.

Ще одним методом є використання завдань з елементами творчості. Наприклад, студентам пропонують написати альтернативне завершення тексту, створити власну історію за заданими ключовими словами чи підготувати оригінальну презентацію. Цей метод не лише розвиває мовленнєву компетентність, а й формує вміння мислити нестандартно. Критичне мислення тут поєднується з креативним, що робить навчання більш результативним. Досвід впровадження таких завдань показує, що вони підвищують інтерес до навчання й допомагають глибше розуміти матеріал [Левченко, Петренко 2018, с. 389]. Особливо це корисно під час підготовки до письмової частини іспитів, де часто потрібно демонструвати оригінальність мислення.

Значну роль відіграє метод самооцінювання. Студенти після виконання

завдань мають не тільки отримати відгук викладача, а й самостійно проаналізувати, наскільки добре вони впоралися. Це сприяє розвитку відповідальності та формує здатність критично ставитися до власних результатів. У процесі самооцінювання студенти вчаться бачити свої сильні й слабкі сторони. Педагогічні дослідження доводять, що регулярна практика самооцінювання позитивно впливає на успішність студентів [Левченко, Петренко 2018, с. 389]. Вона допомагає формувати внутрішню мотивацію та підвищує ефективність самостійної роботи.

У підготовці до міжнародних мовних іспитів особливе місце займає стратегія моделювання екзаменаційних ситуацій. Студентів знайомлять із типовими форматами завдань, пропонують виконати їх у реальному часовому режимі та в умовах, наближених до справжнього іспиту. Це дозволяє зменшити рівень стресу й розвинути здатність швидко приймати рішення. Дані практичних досліджень свідчать, що моделювання екзаменаційних умов значно підвищує готовність студентів до складання іспиту [Грищенко 2015, с. 342]. Студенти стають більш впевненими й краще контролюють свій час.

Ще одним корисним методом є завдання на реконструкцію тексту. Студентам пропонується відновити текст, у якому пропущено окремі слова чи речення. Це розвиває увагу, логіку та вміння аналізувати контекст. Крім того, такі вправи тренують здатність до прогнозування, адже студенту потрібно здогадатися, яке слово чи фраза найкраще підходить. Результати показують, що завдання на реконструкцію текстів стимулюють розвиток критичного мислення та допомагають глибше розуміти структуру мови [Грищенко 2015, с. 342]. Вони також підвищують стійкість до складних завдань у частині читання.

Окремої уваги заслуговує метод групових проєктів. Коли студенти працюють у командах, вони вчаться розподіляти ролі, домовлятися та критично оцінювати пропозиції один одного. Це формує не лише комунікативні, а й соціальні навички. Крім того, у групових проєктах

студентам доводиться узгоджувати різні точки зору, що розвиває толерантність і здатність мислити комплексно.

Практика доводить, що групові проєкти сприяють розвитку не тільки мовних, а й соціально-критичних навичок [Грищенко 2015, с. 342]. Це особливо важливо в умовах міжкультурної комунікації, яка є невід'ємною складовою міжнародних іспитів.

Ще одним дієвим інструментом є метод «питань до тексту». Викладач пропонує студентам сформулювати власні запитання після прочитання статті чи уривка. Це змушує їх уважніше працювати з матеріалом і глибше занурюватися у зміст. Важливо, що запитання повинні виходити за межі простого відтворення фактів і вимагати критичного осмислення. Дослідження показують, що метод формулювання запитань підвищує якість розуміння тексту та стимулює аналітичне мислення [Кравченко 2016, с. 281]. Крім того, цей метод допомагає студентам відчувати себе активними учасниками навчального процесу.

Важливу роль відіграє також метод обговорення альтернатив. Коли студентам пропонуються кілька варіантів відповіді або рішення, вони мають не тільки обрати правильний, а й пояснити, чому інші є менш прийнятними. Це формує здатність оцінювати різні точки зору та критично мислити. Застосування цього методу підвищує глибину аналізу та розвиває вміння аргументувати свої судження [Кравченко 2016, с. 281]. Він виявляється особливо корисним під час підготовки до письмових завдань. Важливо також звертати увагу на методи колективної рефлексії. Після завершення заняття група студентів обговорює, що було зрозуміло, які труднощі виникли, які завдання потребують додаткової практики. Це дозволяє не тільки систематизувати знання, а й навчитися оцінювати навчальний процес загалом.

Дані практики підтверджують, що колективна рефлексія підвищує рівень залученості та сприяє розвитку критичного мислення [Кравченко 2016, с. 281]. Студенти стають більш уважними до деталей і краще співпрацюють

одне з одним.

Ще одним методом є створення порівняльних таблиць. Студенти аналізують граматичні структури чи лексичні одиниці, порівнюючи їхні функції й контексти використання. Такий підхід дозволяє не тільки краще запам’ятати матеріал, а й навчитися робити висновки на основі систематизації.

Практика доводить, що створення таблиць і схем сприяє розвитку системного мислення та критичного аналізу [Пометун, Сущенко 2016, с. 156]. Цей метод також робить навчання більш наочним і структурованим.

Метод проблемного навчання є одним із ключових інструментів розвитку критичного мислення. Студентам пропонуються ситуації, у яких немає однозначної відповіді, і вони мають самостійно аналізувати, порівнювати варіанти та робити висновки. Такий підхід дозволяє формувати навички самостійного прийняття рішень і логічного мислення. Дослідження показують, що проблемне навчання значно підвищує здатність студентів до аналізу та синтезу інформації [Пометун, Сущенко 2016, с. 156]. Особливо ефективним цей метод виявляється у підготовці до завдань, що потребують аргументованих письмових відповідей.

Ще одним ефективним методом є використання концептуальних карт. Вони дозволяють візуалізувати зв’язки між поняттями, ідеями та прикладами. Студенти вчаться систематизувати знання та виявляти логічні зв’язки, що суттєво підвищує ефективність підготовки до мовних іспитів. Практика показує, що концептуальні карти сприяють розвитку аналітичного мислення та полегшують запам’ятовування складних тем. Вони особливо корисні для роботи з лексичними та граматичними структурами.

Метод аналізу кейсів також залишається популярним. Студенти отримують реальні або змодельовані ситуації, де потрібно застосувати мовні та комунікативні навички. Цей підхід тренує здатність до прийняття рішень, аргументації та оцінки альтернатив. Дані досліджень підтверджують, що аналіз кейсів підвищує рівень критичного мислення та комунікативної

компетентності [Пометун, Сущенко 2016, с. 156]. Студенти, які регулярно працюють із кейсами, краще адаптуються до складних завдань міжнародних іспитів.

Метод інтерактивних завдань із застосуванням технологій дозволяє студентам виконувати вправи у режимі онлайн, брати участь у форумах, дебатах та тестах з автоматичною перевіркою. Це стимулює самостійне навчання та розвиток критичного мислення через аналіз результатів і помилок.

Емпіричні дані свідчать, що інтеграція цифрових технологій у навчання покращує ефективність самостійної роботи студентів [Посмітна 2023,с. 35-38]. Такий підхід дозволяє швидко коригувати навчальні стратегії та вчитися на власних помилках.

Метод ролевих ігор допомагає студентам розвивати критичне мислення через моделювання реальних комунікативних ситуацій. Кожен учасник бере на себе роль і має не лише висловлювати власну позицію, а й аналізувати аргументи інших. Це сприяє розвитку навичок аргументації, переконання та оцінки альтернатив.

Практика показує, що ролеві ігри підвищують впевненість студентів і дозволяють їм ефективніше застосовувати мовні знання у нестандартних ситуаціях [Козира 2017]. Вони також тренують швидкість мислення та адаптивність у спілкуванні.

Метод дебатів є ще одним ефективним інструментом розвитку критичного мислення. Студенти готують аргументи, передбачають контраргументи і вчаться логічно структурувати власну промову. Це особливо корисно під час підготовки до усних частин міжнародних іспитів. Дослідження доводять, що участь у дебатах підвищує когнітивну активність і розвиває навички критичного аналізу [Деркач, Романів 2018, с. 400-402]. Студенти стають здатними швидко обробляти інформацію та робити обґрунтовані висновки.

Метод порівняльного аналізу текстів передбачає роботу з кількома

джерелами, що мають різні точки зору на одну проблему. Завдання студентів - виділити основні тези, порівняти аргументи та зробити власний висновок. Це формує аналітичне мислення і навички об’єктивного оцінювання інформації.

Емпіричні дані підтверджують ефективність порівняльного аналізу у розвитку критичного мислення [Деркач, Романів 2018, с. 400-402]. Студенти, які регулярно виконують такі вправи, демонструють більшу глибину розуміння матеріалу та здатність формулювати аргументовані висновки.

Метод рефлексивних щоденників дозволяє студентам щодня аналізувати власний прогрес, визначати труднощі та планувати наступні кроки. Це сприяє розвитку метакогнітивних умінь та критичного осмислення навчального процесу [Деркач, Романів 2018, с. 400-402].

Дослідження показують, що ведення щоденників підвищує здатність студентів самостійно оцінювати власну діяльність і приймати обґрунтовані рішення [Деркач, Романів 2018, с. 400-402]. Це робить підготовку до іспитів більш усвідомленою і цілеспрямованою.

Метод відкритих питань стимулює глибокий аналіз та формування аргументованих відповідей. Студенти не обмежуються простим відтворенням фактів, а оцінюють, порівнюють і роблять власні висновки. Дані практики показують, що робота з відкритими питаннями значно підвищує якість письмових завдань та розвиває критичне мислення [Іваненко 2014, с. 179]. Студенти вчаться логічно будувати тексти та аргументувати власну позицію.

Метод сократівських діалогів передбачає серію питань, які змушують студентів сумніватися, аналізувати та робити висновки. Це активізує процес мислення та вчить бачити різні аспекти проблеми. Дослідження підтверджують, що сократівські діалоги підвищують когнітивну активність студентів і формують навички критичного аналізу [Іваненко 2014, с. 179]. Вони стають уважнішими до деталей і здатними аргументовано відстоювати власну позицію.

Метод роботи з альтернативами передбачає аналіз кількох можливих рішень чи відповідей і вибір оптимального варіанту з обґрунтуванням. Це розвиває здатність оцінювати різні точки зору і робити усвідомлені вибори. Досвід впровадження показує, що такий метод стимулює глибоке осмислення матеріалу і розвиває аналітичне мислення [Деркач, Романів 2018, с. 400-402]. Студенти навчаються обґрунтовувати власні рішення та критично оцінювати альтернативи.

Метод колективної рефлексії допомагає групі обговорювати, що було засвоєно, які труднощі виникли і які стратегії потрібно покращити. Це сприяє розвитку критичного мислення та вміння оцінювати процес навчання.

Дані практики свідчать, що колективна рефлексія підвищує залученість студентів і сприяє розвитку критичного мислення [Кравченко 2016, с. 281]. Студенти краще співпрацюють і уважніше ставляться до деталей.

Метод створення порівняльних таблиць допомагає систематизувати знання, порівнювати лексичні й граматичні одиниці та робити висновки. Це розвиває системне мислення та аналітичні навички. Практика показує, що створення таблиць сприяє кращому засвоєнню матеріалу і розвитку критичного мислення [Левченко Петренко 2018, с. 389]. Студенти легше орієнтуються у складних темах і ефективніше готуються до іспитів.

Метод інтерв’ювання дозволяє студентам ставити запитання, аналізувати відповіді та робити висновки. Це активізує критичне мислення і допомагає підвищити комунікативну компетентність. Дослідження свідчать, що інтерв’ю сприяє розвитку аналітичних навичок і вмінню аргументовано обґрунтовувати висновки [Левченко Петренко 2018, с. 389]. Студенти навчаються слухати, аналізувати інформацію та реагувати адекватно.

Метод мозкового штурму стимулює генерацію ідей, їх обговорення та критичну оцінку. Студенти вчаться швидко аналізувати варіанти та робити обґрунтований вибір. Практика показує, що мозковий штурм підвищує творчий потенціал та критичне мислення [Левченко Петренко 2018, с. 389].

Такий підхід особливо ефективний під час підготовки до письмових завдань на мовних іспитах.

Метод аналізу помилок передбачає вивчення власних і чужих помилок, визначення причин і пошук шляхів уникнення їх у майбутньому. Це формує здатність до самокорекції і критичного осмислення матеріалу. Дослідження показують, що аналіз помилок значно підвищує ефективність навчання та розвиток аналітичних навичок [Левченко Петренко 2018, с. 389]. Студенти стають уважнішими до деталей і більш відповідальними у виконанні завдань.

Метод «що якщо» тренує здатність прогнозувати наслідки різних рішень і оцінювати альтернативи. Це сприяє розвитку критичного мислення та гнучкості мислення. Практика доводить ефективність методу «що якщо» для розвитку стратегічного мислення і аналізу [Левченко Петренко 2018, с. 389]. Студенти навчаються передбачати наслідки і робити обґрунтовані вибори у нестандартних ситуаціях.

Метод тематичних дискусій передбачає обговорення складних проблемних питань у групі. Студенти вчаться висловлювати власну думку, слухати інших та аргументувати позицію. Дослідження підтверджують, що тематичні дискусії розвивають комунікативну компетентність і критичне мислення [Вукіна, Дементієвська 2007, с. 237]. Вони також підвищують здатність до аналізу інформації та самостійного формування висновків.

Метод структурованих завдань передбачає виконання серії вправ із поступовим ускладненням. Це допомагає розвивати логічне мислення і системний підхід до вирішення проблем. Практика показує, що структуровані завдання підвищують ефективність засвоєння матеріалу і розвиток критичного мислення [Вукіна, Дементієвська 2007, с. 237]. Студенти навчаються планувати свою роботу і оцінювати результати.

Метод самостійного дослідження дозволяє студентам вивчати тему самостійно, збирати інформацію, аналізувати її і робити висновки. Це формує навички самоконтролю та аналітичного мислення. Досвід застосування методу

свідчить, що він підвищує рівень підготовки до іспитів і розвиток критичного мислення [Вукіна, Дементієвська 2007, с. 237]. Студенти стають більш самостійними і впевненими у своїх знаннях.

Метод графічної організації інформації допомагає студентам структурувати матеріал, виділяти ключові поняття і встановлювати зв'язки між ними. Це сприяє розвитку системного мислення. Дані практики показують, що графічна організація підвищує ефективність запам'ятовування і розуміння складних тем [Левченко Петренко 2018, с. 389]. Студенти легше орієнтуються у матеріалі і швидше готуються до іспитів.

Метод порівняльного аналізу граматичних структур дозволяє студентам виявляти подібності та відмінності між конструкціями, що сприяє глибшому розумінню і запам'ятовуванню. Практика доводить ефективність цього методу у підготовці до письмових і усних завдань [Левченко Петренко 2018, с. 389]. Студенти краще розуміють контекст і можуть швидко застосовувати граматику на практиці.

Метод критичного читання передбачає аналіз тексту, виділення основних аргументів, виявлення прихованих смислів і оцінку достовірності інформації. Це розвиває аналітичне та критичне мислення. Дослідження підтверджують, що критичне читання підвищує розуміння матеріалу і здатність аргументовано висловлювати власну думку [Левченко Петренко 2018, с. 389]. Студенти стають більш уважними до деталей і здатними оцінювати достовірність джерел.

Метод порівняння культурних контекстів допомагає студентам оцінювати різні точки зору, аналізувати культурні особливості і робити обґрунтовані висновки.

Практика показує, що робота з культурними контекстами підвищує критичне мислення і міжкультурну компетентність [Левченко Петренко 2018, с. 389]. Студенти краще розуміють нюанси мови і культури та ефективніше спілкуються.

Метод використання навчальних портфоліо дозволяє студентам систематизувати власні досягнення, аналізувати прогрес і планувати подальше навчання. Це стимулює розвиток метакогнітивних навичок і критичного мислення.

Дослідження показують, що портфоліо підвищує самосвідомість студентів і здатність оцінювати власну роботу [Левченко, Петренко 2018, с. 389]. Студенти навчаються робити обґрунтовані висновки і планувати наступні кроки у навчанні.

Метод «від проблеми до рішення» передбачає роботу зі складними завданнями, де студенти аналізують проблему, розробляють стратегії та обирають оптимальне рішення. Це формує критичне мислення та аналітичні навички.

Практика доводить ефективність цього методу у підготовці до міжнародних мовних іспитів. Студенти стають здатними швидко аналізувати інформацію і приймати обґрунтовані рішення.

Метод навчальних проектів дозволяє студентам працювати над складними завданнями, інтегруючи знання з різних сфер. Це сприяє розвитку критичного мислення, творчих навичок і уміння працювати у команді. Дані досліджень свідчать, що навчальні проекти значно підвищують мотивацію та аналітичні здібності студентів [Левченко, Петренко 2018, с. 389]. Студенти краще засвоюють матеріал і навчаються застосовувати знання на практиці.

Метод оцінки альтернатив допомагає студентам оцінювати кілька варіантів рішень, визначати переваги та недоліки кожного і робити обґрунтований вибір. Це сприяє розвитку критичного мислення і навичок аргументації. Практика показує, що робота з альтернативами підвищує здатність до аналізу інформації та ефективного прийняття рішень [Левченко, Петренко 2018, с. 389]. Студенти навчаються критично оцінювати варіанти і робити усвідомлений вибір.

Метод самостійного планування навчання стимулює розвиток

організаційних та аналітичних навичок, а також умінь прогнозувати власні дії та оцінювати результати. Дослідження свідчать, що самостійне планування підвищує ефективність підготовки до іспитів і розвиток критичного мислення. Студенти стають більш цілеспрямованими та організованими.

Метод інтеграції інформації передбачає поєднання різних джерел знань для формування комплексного розуміння теми. Це стимулює критичне мислення і вміння робити узагальнення. Практика показує, що інтеграція інформації підвищує аналітичні здібності студентів і сприяє глибшому засвоєнню матеріалу. Студенти вчаться бачити зв’язки між різними аспектами теми та робити обґрунтовані висновки.

Таким чином, застосування різноманітних методів розвитку критичного мислення у процесі підготовки до міжнародних мовних іспитів, зокрема на матеріалі іспанської мови, сприяє формуванню аналітичних, логічних та творчих навичок у студентів. Практика показує, що поєднання методів критичного читання, аналізу помилок, порівняльного аналізу та інтеграції інформації значно підвищує ефективність навчання і допомагає студентам орієнтуватися у складних темах. Завдяки систематичному використанню таких методів студенти розвивають здатність робити обґрунтовані висновки, критично оцінювати інформацію та самостійно планувати процес підготовки до іспитів.

Отже, розвиток критичного мислення є невід’ємною складовою успішної підготовки до міжнародних мовних іспитів і підвищує загальний рівень компетентності студентів.

2.3 Розробка методичних матеріалів з підготовки до іспитів (на матеріалі іспанської мови)

Вивчення іспанської мови починається з розуміння основ граматики. Дієслова поділяються на три основні дієвідміни: -ar, -er та -ir, кожна має свої закінчення для теперішнього, минулого та майбутнього часу. Наприклад, дієслово hablar означає «говорити» і в теперішньому часі першої особи однини звучить як yo hablo, що перекладається «я говорю». Для вираження дії, що відбувається зараз, використовується конструкція estar + gerundio, наприклад, Mi hermano está leyendo un libro interesante en la biblioteca - «Мій брат читає цікаву книгу в бібліотеці». Минулі дії виражаються через pretérito perfecto simple: Ayer fui al mercado y compré frutas frescas - «Вчора я пішов на ринок і купив свіжі фрукти». Для майбутніх планів застосовується конструкція ir + a + інфінітив: Nosotros vamos a viajar a España el próximo verano - «Ми поїдемо в Іспанію наступного літа».

Порядок слів у реченні зазвичай підмет + присудок + додаток, а для запитальних речень змінюється інтонація або підмет і присудок міняються місцями. Сполучники y, pero, porque допомагають поєднувати речення: Ella habla inglés y francés además de español - «Вона говорить англійською та французькою, крім іспанської».

Щоденна практика зміцнює навички. Yo estudio español todos los días para mejorar mi vocabulario - «Я вивчаю іспанську щодня, щоб покращити словниковий запас». Mi familia vive en una casa grande cerca del río - «Моя родина живе в великому будинку біля річки». Me gusta escuchar música mientras estudio - «Мені подобається слухати музику, поки я вчуся». Escribir diarios o relatos cortos ayuda a mejorar la ortografía y la gramática - «Ведення щоденників або коротких розповідей допомагає покращити орфографію та граматику».

Для розвитку навичок спілкування варто використовувати дієслова у різних часах. Los estudiantes hicieron un examen de comprensión auditiva ayer - «Студенти здали тест з аудіювання вчора». Mi hermano está leyendo un libro interesante - «Мій брат читає цікаву книгу». Conocer expresiones idiomáticas enriquece la comunicación - «Знати ідіоми збагачує спілкування». Voy a comprar

ropa nueva para la fiesta del sábado - «Я збираюся купити новий одяг для суботньої вечірки».

Вивчення лексики на побутові теми допомагає у повсякденному житті. Mi madre prepara la cena todas las noches - «Моя мама готує вечерю щоночі». Los niños aprenden canciones y poemas en la escuela - «Діти вчать пісні та вірші у школі». Tengo que estudiar los verbos irregulares para el examen - «Мені треба вивчити неправильні дієслова для іспиту». El perro de mi vecino es muy amigable y juguetón – «Собака мого сусіда дуже дружелюбний і грайливий». Cada mañana desayuno pan con mantequilla y café - «Щоранку я снідаю хліб з маслом та каву».

Подорожі та орієнтація у місті потребують знання відповідної лексики. Voy al aeropuerto a recoger a mi hermano - «Я їду в аеропорт забирати брата». Necesito un mapa de la ciudad - «Мені потрібна карта міста». El hotel está cerca de la estación de tren - «Готель знаходиться біля залізничної станції». Quiero comprar recuerdos típicos para mis amigos - «Я хочу купити сувеніри для друзів». En la playa, me gusta nadar y tomar el sol - «На пляжі мені подобається плавати та засмагати».

Граматичні конструкції допомагають формувати складні речення. Cuando llegué a casa, mi madre ya había preparado la comida - «Коли я прийшов додому, мама вже приготувала їжу». Si estudio mucho, aprobaré el examen - «Якщо я багато вчитимусь, я складатиму іспит». Aunque llueva, vamos a salir - «Хоча йде дощ, ми підемо гуляти». Me encanta viajar y conocer nuevas culturas - «Мені подобається подорожувати та знайомитися з новими культурами». Hoy hace mucho sol y quiero ir al parque - «Сьогодні дуже сонячно, і я хочу піти в парк».

Повсякденне спілкування з друзями і родиною допомагає закріпити матеріал. Mis amigos y yo jugamos al fútbol los fines de semana - «Ми з друзями граємо у футбол по вихідних». Mi padre trabaja en una oficina en el centro de la ciudad - «Мій тато працює в офісі в центрі міста». Nos gusta ir al cine los sábados

- «Нам подобається ходити в кіно по суботах». Ella siempre me ayuda con mis deberes - «Вона завжди допомагає мені з домашнім завданням». Aprender vocabulario nuevo cada día es muy importante - «Важливо щодня вивчати нову лексику».

Слухання та читання матеріалів іспанською покращує сприйняття мови. Escucho podcasts en español para mejorar mi comprensión auditiva - «Я слухаю подкасти іспанською, щоб покращити аудіювання». Leo libros y artículos en internet - «Я читаю книги та статті в інтернеті». La lectura en voz alta mejora la pronunciación - «Читання вголос покращує вимову». Participar en foros en línea ayuda a practicar la escritura - «Участь у форумах онлайн допомагає практикувати письмо». Mis estudiantes aprenden expresiones útiles para la vida diaria - «Мої студенти вивчають корисні вирази для повсякденного життя».

Під час підготовки до іспитів корисно поєднувати усі навички: граматику, лексику, аудіювання та письмо. Preparo resúmenes de los textos que leo - «Я готую резюме текстів, які читаю». Escribo cartas y correos electrónicos en español - «Я пишу листи та електронні повідомлення іспанською». Hago ejercicios de gramática todos los días - «Я роблю граматичні вправи щодня». Practico la conversación con compañeros y nativos - «Я практикую розмову з однокласниками та носіями мови». Cada error me ayuda a mejorar - «Кожна помилка допомагає мені вдосконалюватися».

Мова живе в контексті, тому варто використовувати її у реальних ситуаціях. Voy a la biblioteca para estudiar - «Я йду в бібліотеку, щоб вчитися». Compro pan y leche en la tienda - «Я купую хліб та молоко в магазині». Hablamos de nuestras experiencias de viaje - «Ми розмовляємо про наші подорожі». Aprendemos canciones tradicionales - «Ми вчимо традиційні пісні». Practico con aplicaciones y juegos - «Я практикуюся за допомогою додатків та ігор».

Подорожі розширюють словниковий запас і вчать спілкуватися у різних ситуаціях. En el aeropuerto, necesito mostrar mi pasaporte y mi billete – «В аеропорту мені потрібно показати паспорт і квиток». Durante el vuelo, escucho

música y leo un libro - «Під час польоту я слухаю музику і читаю книгу». Cuando llegamos a la ciudad, buscamos un taxi – «Коли ми приїхали в місто, ми шукаємо таксі». En el hotel, la recepcionista me da la llave de la habitación - «У готелі рецепціоністка дає мені ключ від кімнати». Siempre trato de aprender palabras útiles para viajar - «Я завжди намагаюся вивчати корисні слова для подорожей».

Робота та професійна лексика допомагають у діловому спілкуванні. Mi jefe me pidió preparar un informe - «Мій начальник попросив мене підготувати звіт». Trabajo en una oficina desde las nueve de la mañana hasta las seis de la tarde - «Я працюю в офісі з дев'ятої ранку до шостої вечора». Mis compañeros de trabajo son muy amables - «Мої колеги дуже дружні». En la reunión, presentamos nuestras ideas - «На нараді ми представляємо наші ідеї». Es importante cumplir los plazos y entregar el trabajo a tiempo - «Важливо дотримуватися термінів і здавати роботу вчасно».

Спорт сприяє розвитку навичок спілкування та використанню активних конструкцій. Todos los sábados juego al baloncesto con mis amigos - «Щосуботи я граю у баскетбол з друзями». Mi hermana corre tres kilómetros cada mañana - «Моя сестра бігає три кілометри щоранку». Cuando llueve, practicamos natación en la piscina cubierta - «Коли йде дощ, ми займаємося плаванням у критому басейні». Me gusta ver partidos de fútbol en la televisión - «Мені подобається дивитися футбольні матчі по телевізору». Hacer ejercicio regularmente mejora la salud - «Регулярні фізичні вправи покращують здоров'я».

Свята та традиції допомагають вивчати культурні вирази. En Navidad, decoramos el árbol y damos regalos - «На Різдво ми прикрашаємо ялинку і даруємо подарунки». Durante la Semana Santa, muchas personas participan en procesiones - «Під час Страсного тижня багато людей беруть участь у процесіях». El Día de los Muertos es una celebración muy colorida - «День мертвих - це дуже яскраве свято». En mi cumpleaños, mis amigos me traen regalos y pastel - «На мій день народження друзі приносять подарунки та торт». Celebrar las tradiciones nos conecta con nuestra cultura - «Святкування традицій

поєднує нас із культурою».

Здоров’я та щоденні звички також важливі. Me levanto temprano y desayuno fruta y yogur - «Я встаю рано і снідаю фрукти та йогурт». Voy al médico para un chequeo anual - «Я ходжу до лікаря на щорічний огляд». Beber suficiente agua es esencial para la salud - «Пити достатньо води важливо для здоров’я». Hacer deporte regularmente me ayuda a mantenerme en forma - «Регулярні заняття спортом допомагають залишатися у формі». Dormir ocho horas cada noche mejora mi concentración - «Спати вісім годин щоночі покращує концентрацію».

Природа та навколишнє середовище сприяють розвитку описової лексики. En primavera, las flores comienzan a crecer y los árboles florecen - «Навесні квіти починають рости, а дерева цвітуть». Durante el verano, vamos a la playa y nadamos en el mar - «Влітку ми ходимо на пляж і плаваємо в морі». En otoño, las hojas de los árboles se vuelven amarillas y rojas - «Восени листя дерев стає жовтим і червоним». En invierno, nieva y podemos hacer muñecos de nieve - «Взимку падає сніг, і ми можемо ліпити сніговиків». Cuidar el medio ambiente es responsabilidad de todos – «Дбати про навколишнє середовище - обов’язок кожного».

Щоденна практика та повторення допомагають закріпити знання. Leo artículos en internet y subrayo palabras nuevas - «Я читаю статті в інтернеті і підкреслюю нові слова». Escucho canciones y trato de entender la letra - «Я слухаю пісні і намагаюся зрозуміти текст». Escribo pequeños textos sobre mi día - «Я пишу короткі тексти про свій день». Practico la pronunciación repitiendo frases en voz alta - «Я практикую вимову, повторюючи фрази вголос». Converso con amigos y compañeros para usar lo aprendido - «Я розмовляю з друзями та однокласниками, щоб застосовувати вивчене».

Використання таких матеріалів сприяє успішній підготовці до іспитів. Cada día reviso mis apuntes y hago ejercicios - «Щодня я переглядаю свої записи і виконую вправи». Repito las estructuras gramaticales para memorizarlas - «Я

повторюю граматичні конструкції, щоб їх запам’ятати». Hago resúmenes y mapas mentales para organizar la información - «Я роблю резюме та ментальні карти для організації інформації». Practico con exámenes de años anteriores - «Я практикуюся на екзаменах попередніх років». Mantener la motivación es clave para aprender - «Підтримувати мотивацію - ключ до успішного навчання».

В повсякденному житті важливо вміти описувати свої емоції. Estoy feliz porque aprobé el examen - «Я щасливий, бо склав іспит». Me siento triste cuando llueve todo el día - «Мені сумно, коли дощ іде цілий день». Estoy nervioso antes de la presentación - «Я нервую перед презентацією». Me sorprende la noticia que recibí hoy - «Мене здивувала новина, яку я отримав сьогодні». Me enfada cuando alguien no respeta las reglas - «Мене дратує, коли хтось не дотримується правил».

Наукові теми допомагають розширювати словниковий запас і логічне мислення. La física estudia la energía y el movimiento - «Фізика вивчає енергію та рух». La biología analiza los seres vivos y sus ecosistemas - «Біологія аналізує живі організми та їхні екосистеми». Los químicos investigan nuevas sustancias y reacciones - «Хіміки досліджують нові речовини та реакції». La astronomía permite conocer planetas y estrellas - «Астрономія дозволяє пізнавати планети та зірки». Los científicos trabajan en laboratorios y publican sus resultados – «Вчені працюють у лабораторіях і публікують результати».

Технології стали невід’ємною частиною життя. Uso el ordenador para estudiar y hacer tareas - «Я використовую комп’ютер для навчання та виконання завдань». Mi teléfono móvil tiene muchas aplicaciones útiles - «Мій мобільний телефон має багато корисних додатків». Aprendo a programar para desarrollar mis propios proyectos - «Я вчуся програмувати, щоб створювати власні проєкти». La inteligencia artificial ayuda a resolver problemas complejos - «Штучний інтелект допомагає вирішувати складні завдання». Conectar con amigos en redes sociales es muy común - «Спілкуватися з друзями через соціальні мережі дуже поширено».

Мистецтво та культура формують креативне мислення. Me gusta pintar cuadros y dibujar - «Мені подобається малювати картини та ескізи». Escucho música clásica para relajarme - «Я слухаю класичну музику, щоб розслабитися». Los museos muestran la historia y el arte de cada país - «Музеї показують історію та мистецтво кожної країни». Aprendo canciones y bailes tradicionales - «Я вивчаю традиційні пісні та танці». La literatura nos enseña sobre la vida y las emociones - «Література навчає нас про життя та емоції».

Кулінарія допомагає говорити про їжу та рецепти. En la cocina preparo ensaladas, sopas y postres - «На кухні я готую салати, супи та десерти». Me encanta probar platos típicos de otros países - «Мені подобається пробувати страви інших країн». Sigo recetas paso a paso para no equivocarme - «Я дотримуюся рецептів крок за кроком, щоб не помилитися». Cocinar con amigos es divertido y educativo - «Готувати з друзями весело та пізнавально». Comer frutas y verduras es saludable - «Їсти фрукти та овочі корисно для здоров'я».

Освіта формує мовні та логічні навички. Los estudiantes leen libros y hacen resúmenes – «Студенти читають книги та роблять конспекти». Aprender idiomas abre puertas en el mundo laboral - «Вивчення мов відкриває двері в професійному світі». Las clases en línea permiten estudiar desde cualquier lugar - «Онлайн-заняття дозволяють навчатися з будь-якого місця». Los profesores explican la gramática y corrigen ejercicios - «Викладачі пояснюють граматику та виправляють вправи». Participar en debates desarrolla la expresión oral - «Участь у дебатах розвиває усне мовлення».

Природа та екологія залишаються важливими темами. Recogemos basura en el parque para mantenerlo limpio - «Ми збираємо сміття в парку, щоб тримати його чистим». Plantamos árboles para proteger el medio ambiente - «Ми садимо дерева, щоб захищати навколишнє середовище». Observamos aves y animales en su hábitat natural - «Ми спостерігаємо птахів та тварин у їхньому природному середовищі». Cuidar el agua y la energía es responsabilidad de todos - «Дбати про воду та енергію - обов'язок кожного». La contaminación del aire

afecta la salud de las personas - «Забруднення повітря впливає на здоров'я людей».

Щоденні дії та побутові теми допомагають закріплювати лексику. Me levanto temprano, me ducho y desayuno - «Я встаю рано, приймаю душ і снідаю». Lavo la ropa y limpio la casa los fines de semana - «Я перу одяг і прибираю будинок по вихідних». Hago la compra en el supermercado - «Я роблю покупки в супермаркеті». Preparo la cena para mi familia todas las noches - «Я готую вечерю для родини щоночі». Organizo mi escritorio y mis apuntes antes de estudiar - «Я організовую свій стіл та записи перед навчанням».

Подорожі та пригоди допомагають практикувати дієслова руху та майбутні плани. Vamos a visitar museos y parques naturales este fin de semana - «Ми збираємося відвідати музеї та природні парки цього вихідного». Quiero conocer la cultura y la gastronomía de cada país - «Я хочу пізнати культуру та гастрономію кожної країни». Durante el viaje, tomo fotos y escribo un diario - «Під час подорожі я фотографую і веду щоденник». Busco mapas y horarios de transporte para organizar mi itinerario - «Я шукаю карти та розклади транспорту, щоб спланувати маршрут». Me encanta descubrir lugares nuevos e interesantes - «Мені подобається відкривати нові та цікаві місця».

Вивчення іспанської мови розвиває комунікативні навички та розширює світогляд - «Aprender español desarrolla habilidades comunicativas y amplía la visión del mundo». Регулярна практика та використання мови у повсякденних ситуаціях сприяє швидшому засвоєнню - «La práctica regular y el uso del idioma en situaciones cotidianas facilitan un aprendizaje más rápido». Ознайомлення з культурою та традиціями іспаномовних країн допомагає глибше розуміти мову - «Conocer la cultura y las tradiciones de los países hispanohablantes ayuda a comprender mejor el idioma». Вивчення нових тем, таких як наука, технології, мистецтво та здоров'я, робить навчання різноманітним та цікавим - «Estudiar temas como la ciencia, la tecnología, el arte y la salud hace que el aprendizaje sea variado e interesante». Систематичне повторення граматики, словникового

запасу та речень сприяє успішній підготовці до іспитів - «La repetición sistemática de gramática, vocabulario y frases contribuye a una preparación exitosa para los exámenes».

Доходимо висновку, що аналіз програм підготовки до міжнародних мовних іспитів свідчить про високий рівень системності та структурованості навчальних матеріалів, що пропонуються сучасними освітніми платформами та методичними розробками. Більшість програм спрямовані на комплексний розвиток усіх мовних компетенцій, включаючи аудіювання, читання, письмо та говоріння, що відповідає міжнародним стандартам оцінювання. При підготовці до іспитів наголошується на формуванні лексико-граматичної компетенції, яка забезпечує здатність студентів ефективно висловлювати свої думки в усній і письмовій формі. Методи навчання різноманітні: від традиційних вправ на переклад та граматичні структури до інтерактивних завдань, симуляційних тестів і рольових ігор, що стимулюють комунікативну активність.

Усі програми передбачають регулярне оцінювання прогресу студентів, що дозволяє коригувати індивідуальні навчальні траєкторії та забезпечує високий рівень мотивації. Важливим елементом є розвиток стратегій розв’язання тестових завдань, що знижує рівень тривожності під час іспиту та покращує результати. Методичні розробки пропонують використання автентичних матеріалів, таких як статті, аудіозаписи, відео та інші ресурси, що сприяє зануренню в мовне середовище та підвищує якість підготовки. Значна увага приділяється самостійному навчанню, що включає виконання домашніх завдань, участь у онлайн-курсах і мовних клубах, що розвиває автономність та відповідальність студентів за власні результати. Інтеграція цифрових технологій дозволяє не лише покращити ефективність навчання, а й зробити його більш гнучким і доступним. Більшість програм враховують індивідуальні особливості студентів, пропонуючи диференційовані завдання для різних рівнів мовної підготовки.

Методичні рекомендації наголошують на важливості поетапного нарощування складності завдань, що дозволяє поступово розвивати навички та впевненість у власних силах. Підготовка до іспитів включає розвиток когнітивних стратегій, таких як аналіз завдань, прогнозування відповідей та самоперевірка, що сприяє формуванню автономного навчального процесу. Системний підхід у підготовці забезпечує не лише успішне складання іспитів, а й загальне підвищення мовної компетенції студентів.

Висновки свідчать про те, що ефективна підготовка до міжнародних мовних іспитів неможлива без системного поєднання теоретичних знань, практичних навичок та психологічної готовності. Використання автентичних текстів і мультимедійних ресурсів стимулює розвиток навичок критичного мислення та розуміння контексту. Підготовка до міжнародних мовних іспитів передбачає поєднання теоретичних знань, практичних навичок, розвитку комунікативних стратегій та психологічної готовності, що разом формує цілісну систему підвищення мовної компетенції студентів.

РОЗДІЛ 3
МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ДО МІЖНАРОДНИХ МОВНИХ ІСПИТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ)

3.1 Розробка вправ до здачі тесту для розвитку критичного мислення на матеріалі іспанської мови

Сучасна методика викладання іноземних мов розглядає розвиток критичного мислення здобувачів як одну з провідних умов успішної підготовки до міжнародних мовних іспитів (DELE, SIELE). Оволодіння мовою на високому рівні передбачає не лише засвоєння граматичних структур та лексичних одиниць, але й уміння аналізувати інформацію, розрізняти факти та судження, формулювати аргументовану позицію й відстоювати її в усному чи письмовому дискурсі. У зв’язку з цим особливого значення набуває використання вправ, орієнтованих на формування навичок критичного мислення у процесі вивчення іспанської мови.

Вправи, спрямовані на розвиток когнітивних умінь, доцільно поділяти на кілька груп: аналітичні, інтерпретаційні, дискусійні, творчі та оціночні. Кожна з цих груп має власне методичне призначення та реалізується через низку навчальних завдань.

Аналітичні вправи

Їх мета - навчити здобувачів структурувати інформацію, виокремлювати головне та формулювати висновки. Такі вправи особливо актуальні для підготовки до завдань типу *Comprensión de Lectura.*

Приклад:

Estudiantes leen dos artículos breves de la prensa española (por ejemplo, *El País ABC*) sobre el tema de la inmigración.

Tareas:

- Identificar las ideas principales en cada texto.
- Completar una tabla con dos columnas: *Argumentos a favor* / *Argumentos en contra*.
- Explicar cuál de los textos parece más convincente y por qué.

Очікуваним результатом є формування вміння порівнювати точки зору різних авторів, критично оцінювати переконливість аргументації та робити власні висновки.

Інтерпретаційні вправи

Такі завдання розвивають уміння інтерпретувати багатозначні тексти, розуміти підтексти й формувати власне ставлення.

Приклад:

Опрацювати цитату Габріеля Гарсія Маркеса: *“La vida no es la que uno vivió, sino la que uno recuerda y cómo la recuerda para contarla.”*

Tareas:

1. Explicar la cita con palabras propias.
2. Dar un ejemplo de la literatura, la historia o la experiencia personal que confirme o refute la idea.
3. Comentar en parejas: ¿es más importante la memoria que el hecho mismo

Результатом є формування навички тлумачення складних висловлювань, уміння співвідносити їх із власним досвідом і створювати аргументовану позицію.

Дискусійні вправи

Дискусійні та дебатні формати спрямовані на розвиток умінь аргументувати, відстоювати власну точку зору, слухати та сприймати позицію

опонента. Це безпосередньо відповідає вимогам усної частини міжнародних іспитів.

Приклад:

Тема дискусії: *¿Es justo que todos los estudiantes tengan que aprobar un examen internacional estandarizado, independientemente de su contexto cultural?*

Організація:

- La clase se divide en dos grupos: *a favor* y *en contra*.
- Cada grupo prepara tres argumentos con ejemplos.
- Se organiza un debate moderado, y al final se resumen los argumentos más sólidos.

Очікуваний результат - розвиток навичок логічного мислення, аргументації та культури академічної дискусії.

Творчі вправи

Творчі завдання стимулюють прогнозування, пошук альтернативних рішень та креативний підхід до проблемних ситуацій.

Приклад:

Estudiantes ven un anuncio en español sobre la protección del medio ambiente.

Tareas:

1. Predecir las consecuencias si toda la sociedad siguiera el mensaje del anuncio.
2. Proponer tres soluciones alternativas para el mismo problema.
3. Elegir una de las propuestas y justificar por qué es la más eficaz.

Таким чином здобувачі тренують уміння прогнозувати наслідки, порівнювати альтернативи й аргументувати власні висновки.

Оціночні вправи

Цей тип завдань спрямований на формування навичок критичної оцінки достовірності джерел інформації, що особливо важливо в умовах інформаційного суспільства.

Приклад: *"En los últimos años, el desempleo juvenil en España ha superado*

el 35%. Según algunos expertos, esto se debe únicamente a la falta de motivación de los jóvenes."

Tareas:

1. Señalar qué parte del texto es un hecho y qué parte es una opinión.
2. Explicar si la fuente parece fiable y por qué.
3. Escribir un breve comentario (5–6 frases) con tu conclusión.

Очікуваний результат - формування здатності відокремлювати факти від суб'єктивних суджень, оцінювати надійність джерела та уникати маніпулятивних впливів.

Таблиця 3.1. Узагальнювальна таблиця прикладів вправ

Тип вправи	Приклад завдання (іспанською)	Очікуваний результат
Аналітичні	Comparar dos artículos de prensa sobre inmigración	Уміння виокремлювати аргументи, формувати висновки
Інтерпретаційні	Explicar la cita de G. G. Márquez y relacionarla con la experiencia personal	Здатність до інтерпретації та оцінки текстів
Дискусійні	Debate: *¿Es justo imponer exámenes internacionales a todos los estudiantes?*	Навички аргументації та академічної дискусії
Творчі	Predecir consecuencias de un anuncio ecológico y proponer alternativas	Креативність, прогнозування, вибір оптимальних рішень
Оціночні	Analizar un texto estadístico sobre desempleo juvenil	Уміння розрізняти факти й судження, критичність

Таким чином, розробка системи вправ для розвитку критичного мислення на матеріалі іспанської мови є важливим складником підготовки

здобувачів до міжнародних іспитів. Представлені аналітичні, інтерпретаційні, дискусійні, творчі та оціночні вправи сприяють інтеграції мовної та когнітивної підготовки, активізують інтелектуальну діяльність і формують у студентів здатність аналізувати, оцінювати й аргументувати. Це, у свою чергу, забезпечує більш високий рівень автономності мислення та підвищує успішність складання міжнародних мовних тестів.

3.2 Використання автентичних матеріалів для тренування критичного мислення (на матеріалі іспанської мови)

Сучасна методика викладання іноземних мов дедалі активніше інтегрує ідеї комунікативного підходу та парадигми критичної педагогіки, що наголошують на важливості поєднання мовних компетентностей із когнітивними навичками високого рівня. У цьому контексті автентичні матеріали - тексти, створені носіями мови для реального вжитку - розглядаються не лише як інструмент ознайомлення з культурою та мовними нормами, а й як засіб розвитку критичного мислення.

Психолінгвісти та методисти (Widdowson, 1990; Little, 1997) підкреслюють, що використання автентичних ресурсів активізує у здобувачів когнітивну діяльність, адже вони стикаються з «неспрощеним» мовним середовищем, у якому необхідно не тільки розуміти значення слів, але й інтерпретувати зміст, робити висновки, оцінювати інформацію. Це наближає процес навчання до реальних умов міжкультурної комунікації та готує студентів до складних ситуацій глобалізованого світу.

Функції автентичних матеріалів у формуванні критичного мислення:

1. Інформаційна функція - надання знань про сучасні соціальні, культурні та політичні реалії Іспанії та країн Латинської Америки.

2. Мотиваційна функція - формування інтересу завдяки актуальності та життєвій значущості тем.

3. Критико-аналітична функція - стимулювання уміння відрізняти факти від суджень, аналізувати джерела інформації, розпізнавати маніпулятивні стратегії.

4. Соціокультурна функція - ознайомлення з ментальністю та дискурсивними особливостями іспаномовного світу.

5. Екзаменаційна функція - підготовка до завдань міжнародних тестів (DELE, SIELE), які передбачають роботу з автентичними текстами та вимагають сформованих навичок критичного аналізу.

Типологія автентичних матеріалів і можливості їх застосування

1. Медіа-тексти (преса, онлайн-видання, теленовини). Завдяки поліваріантності інтерпретацій одного й того ж явища вони є ідеальним матеріалом для розвитку критичного мислення.

Приклад завдання: Порівняйте дві статті з *El País* та *ABC* про реформу освіти. Визначте, у чому полягає відмінність позицій. Які мовні засоби використовуються для підсилення аргументації?

2. Реклама та соціальні кампанії. Вони містять елементи впливу на емоції, що вчить здобувачів ідентифікувати приховані маніпуляції.

Приклад завдання: Перегляньте рекламний ролик бренду *Campofrío*. Які цінності транслює реклама? Чи можна говорити про культурні стереотипи? Як ви оцінюєте ефективність поданого повідомлення?

3. Художні тексти. Література сприяє розвитку інтерпретаційних здібностей, здатності аналізувати символи та підтексти.

Приклад завдання: Прочитайте уривок з роману Габріеля Гарсія Маркеса *“Cien años de soledad”*. Які соціальні проблеми відображені у фрагменті? Як вони співвідносяться із сучасною дійсністю?

4. Офіційні документи, статистика, інфографіка. Робота з даними формує навички фактологічного аналізу й уникання поверхневих узагальнень.

Приклад завдання: Опрацюйте статистику безробіття серед молоді в Іспанії. Чи можна дійти висновку, що ця проблема має лише економічний характер? Які додаткові фактори слід врахувати?

5. Інтернет-дискурс (блоги, соціальні мережі, форуми). Він дає змогу працювати з неформальною мовою, різними поглядами й оцінювати якість аргументів.

Приклад завдання: Ознайомтеся з обговоренням у Twitter щодо питання ґендерної рівності. Які аргументи користувачів є конструктивними, а які - лише емоційними реакціями?

Методи роботи з автентичними матеріалам

- Метод дискусії - формує вміння висловлювати та обґрунтовувати власну позицію.
- Порівняльний аналіз джерел - розвиває уміння критично оцінювати інформацію з різних ракурсів.
- Метод проєктів - передбачає створення студентами власних медіапродуктів (есе, блогу, відео), що потребує застосування аналітичних і творчих умінь.
- Рефлексивні щоденники - дають змогу усвідомлювати власні когнітивні стратегії й помилки в інтерпретації текстів.

Таблиця 3.2. Автентичні матеріали у навчанні іспанської мови та формуванні критичного мислення

Вид матеріалу	Приклад	Тип завдання	Очікуваний результат
Газетні статті (*El País, El Mundo*)	Тема: міграційна політика	Порівняння аргументів двох видань	Формування навичок аналізу й порівняння

Реклама (*Campofrío*)	Соціальна кампанія про екологію	Виявлення прихованих смислів	Розпізнавання маніпулятивних стратегій
Художня література (Кортасар, Гарсія Маркес)	Фрагмент оповідання	Інтерпретація символів	Розвиток здатності до абстрактного мислення
Офіційна статистика (INE)	Дані про безробіття	Критичний аналіз інфографіки	Вміння працювати з фактами, уникати поверхневих висновків
Соцмережі (Twitter, YouTube)	Обговорення актуальної теми	Аналіз аргументів у коментарях	Формування медіаграмотності та навичок відбору інформації

Таким чином, автентичні матеріали є універсальним ресурсом для поєднання мовної практики з розвитком критичного мислення у процесі навчання іспанської мови. Вони надають студентам можливість зануритися у реальний соціокультурний контекст, що підвищує мотивацію та сприяє формуванню навичок аналізу, оцінювання, синтезу й аргументації. Використання таких матеріалів забезпечує підготовку здобувачів не лише до успішного складання міжнародних іспитів, а й до повноцінної участі в міжкультурному діалозі.

3.3 Рекомендації щодо інтеграції критичного мислення у процес підготовки здобувачів до іспитів з іспанської мови

Інтеграція критичного мислення у процес підготовки здобувачів до міжнародних мовних іспитів з іспанської мови є однією з ключових передумов успішного оволодіння комунікативною компетентністю. Вона забезпечує не лише формування мовних навичок, необхідних для виконання тестових завдань, але й розвиток здатності до аргументованого висловлення позицій, аналізу та інтерпретації інформації, а також усвідомленого застосування знань у нових контекстах. Саме такі вміння є визначальними для іспитів формату DELE, SIELE чи TELC, де значну роль відіграє уміння працювати з автентичними текстами, дискутувати, будувати послідовне усне та письмове висловлювання.

Особливої уваги заслуговує використання автентичних матеріалів, які створюють умови для критичного аналізу сучасних дискурсів. Газетні статті з видань *El País* чи *ABC*, подкасти та телепрограми, соціальні мережі і навіть рекламні оголошення допомагають здобувачам вчитися відрізняти факти від інтерпретацій, оцінювати позиції різних авторів та виявляти приховані смисли. Робота з такими джерелами не лише розширює словниковий запас і тренує розуміння мовних реалій, але й підвищує здатність критично осмислювати інформаційний простір, що відповідає вимогам комунікативної компетентності на рівнях B2–C1.

Важливим компонентом є також розвиток навичок аргументованої комунікації. Проведення навчальних дебатів, круглих столів чи написання критичних коментарів створює умови для відпрацювання вмінь будувати логічну аргументацію, прогнозувати контраргументи та захищати власну позицію. Це дає змогу здобувачам не обмежуватися механічним відтворенням мовних конструкцій, а використовувати іспанську мову як інструмент для висловлення індивідуальної думки. Важливо й те, що під час таких занять розвиваються не лише мовні, а й соціокогнітивні навички, необхідні для академічного та професійного середовища.

Доцільною є інтеграція міждисциплінарного підходу, що передбачає опрацювання тем з історії, культури, соціології чи сучасних глобальних проблем, таких як екологія, технологічні зміни або міграційні процеси. Такий зміст навчання сприяє розширенню світогляду здобувачів і стимулює їх до багатопланового аналізу соціальних явищ, що підвищує рівень їхньої когнітивної активності та критичної автономії.

Розвитку критичного мислення також сприяє впровадження когнітивних стратегій навчання. До них належать постановка запитань до тексту, покрокова підтримка викладача у формуванні складних умінь, а також вправи на порівняльний аналіз кількох джерел. Такі методи допомагають студентам навчитися визначати упередженість у подачі матеріалу, робити логічні висновки та оцінювати достовірність інформації.

Не менш значущим є формування навичок письмової продукції критичного характеру. Написання аргументативних есе, рецензій чи аналітичних коментарів тренує здатність вибудовувати логічну структуру тексту, формулювати чіткі тези, підбирати приклади та робити обґрунтовані висновки. Регулярна практика подібних завдань безпосередньо впливає на якість виконання письмової частини іспиту, де особливо цінується вміння аргументовано викладати власну думку.

У сучасному навчальному процесі важливою складовою стає застосування інтерактивних технологій. Використання онлайн-форумів, віртуальних дебатів та спільних платформ для обміну текстами сприяє не лише колективній співпраці, але й формує здатність здобувачів до взаємної критики та рецензування. Це дає можливість навчитися аналізувати не лише власні аргументи, а й конструктивно оцінювати позиції інших, що має велике значення для комунікативної практики в академічному середовищі.

Не менш важливою є організація рефлексивної діяльності. Доцільним є ведення «щоденників мислення», у яких здобувачі фіксують власні враження та міркування щодо прочитаних текстів чи участі у дискусіях. Така практика

сприяє розвитку метакогнітивних умінь, тобто здатності усвідомлювати власні когнітивні процеси, що є однією з базових характеристик критичного мислення.

Таким чином, інтеграція критичного мислення у процес підготовки здобувачів до міжнародних іспитів з іспанської мови повинна ґрунтуватися на поєднанні автентичних матеріалів, аргументованих дискусій, міждисциплінарного змісту, когнітивних стратегій навчання, письмових вправ критичного спрямування, інтерактивних технологій та рефлексивної діяльності. Такий підхід забезпечує комплексний розвиток як мовних, так і інтелектуальних умінь, сприяючи формуванню комунікативної компетентності на високому рівні та створюючи передумови для успішного складання міжнародних мовних іспитів.

Формування критичного мислення у процесі підготовки здобувачів до міжнародних іспитів з іспанської мови є важливою складовою сучасної методики викладання іноземних мов. Аналіз матеріалів показав, що ефективна організація навчального процесу передбачає інтеграцію мовної, когнітивної та соціокультурної підготовки, що забезпечує не лише успішне складання тестів, але й готовність студентів до повноцінної участі у міжкультурному діалозі.

Розробка системи вправ аналітичного, інтерпретаційного, дискусійного, творчого й оціночного характеру сприяє комплексному розвитку інтелектуальних умінь, необхідних для аналізу, аргументації, оцінювання та формулювання висновків. Такі завдання допомагають здобувачам не просто відтворювати мовні конструкції, а активно застосовувати їх у процесі розв’язання комунікативних і пізнавальних задач.

Особливу роль відіграє використання автентичних матеріалів, які наближають навчання до реальних умов міжкультурної взаємодії. Газетні та літературні тексти, реклама, статистичні дані й онлайн-дискурс створюють середовище для формування навичок критичного аналізу, інтерпретації та

оцінювання інформації, а також підвищують мотивацію здобувачів.

У роботі обґрунтовано, що інтеграція критичного мислення у процес підготовки до міжнародних іспитів повинна здійснюватися комплексно: через організацію дискусій, міждисциплінарний зміст навчання, застосування когнітивних стратегій, розвиток письмової продукції критичного характеру, використання інтерактивних технологій та рефлексивної діяльності.

Таким чином, запропонований методичний підхід дозволяє поєднати мовну практику з інтелектуальним розвитком, сприяє підвищенню автономності мислення здобувачів, формуванню їхньої комунікативної компетентності на високому рівні та створює умови для успішного складання міжнародних мовних іспитів.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження з’ясовано, що критичне мислення виступає однією з ключових умов ефективності сучасної освіти та одним із визначальних чинників успішності особистості у професійній та академічній сферах. Теоретичний аналіз дозволив визначити, що критичне мислення є цілеспрямованим, незалежним і логічно обґрунтованим процесом опрацювання інформації, який включає аналіз, синтез, оцінку, інтерпретацію та рефлексію. Ця здатність забезпечує не лише засвоєння навчального матеріалу, а й розвиток уміння працювати з різними джерелами інформації, розпізнавати маніпуляції, приймати зважені рішення та формувати власну позицію.

У контексті вивчення іноземних мов критичне мислення сприяє усвідомленню культурних відмінностей, підвищує рівень комунікативної компетентності та забезпечує можливість ефективної міжкультурної взаємодії. Зазначені результати дали змогу повністю реалізувати перше та друге завдання дослідження, пов’язані з аналізом сутності критичного мислення та його ролі у вивченні іноземної мови.

Методологічні засади формування критичного мислення у здобувачів підтвердили важливість застосування інтерактивних, проблемно-орієнтованих, діалогічних, конструктивістських і проєктних підходів. Вони дозволяють створити умови для самостійного пошуку знань, організації дискусій, аналізу реальних кейсів, міждисциплінарних зв’язків та використання автентичних матеріалів. Важливу роль відіграє педагог як фасилітатор, що не нав’язує готових рішень, а стимулює до пошуку власних

аргументів і формування особистісно значущих висновків.

Ефективність формування критичного мислення значною мірою залежить від системності, поетапності та мотивації здобувачів, а також від створення безпечного освітнього середовища, де допускається право на помилку та рефлексію. Таким чином, було виконано завдання, пов’язане з дослідженням педагогічних умов і шляхів розвитку критичного мислення у процесі навчання.

Практичний аналіз міжнародних мовних іспитів (DELE, SIELE) показав, що вони перевіряють не лише рівень мовної підготовки, а й когнітивні уміння: уміння аналізувати, інтерпретувати, структурувати та аргументувати інформацію. Завдання іспитів орієнтовані на комплексну перевірку здатності застосовувати мовні знання у різних контекстах - академічному, професійному та соціокультурному. Критичне мислення при цьому постає важливим чинником успішності, оскільки забезпечує швидке прийняття рішень у стресових ситуаціях, логічність письмових і усних відповідей, здатність працювати з неоднозначними формулюваннями завдань, аналізувати й порівнювати інформацію, висувати аргументи та контраргументи.

Отримані результати дозволили встановити взаємозв’язок між уміннями критичного мислення та специфікою виконання екзаменаційних завдань, що забезпечило виконання третього завдання дослідження. У роботі наголошено, що розвиток критичного мислення у процесі підготовки до міжнародних іспитів сприяє уникненню шаблонності, формує гнучкість і креативність мислення, підвищує рівень самостійності й відповідальності здобувачів за результати навчання.

Важливими стратегіями є робота з автентичними матеріалами, тренування побудови аргументованих есе, участь у дебатах, аналіз прикладів успішних і неуспішних відповідей, відпрацювання тайм-менеджменту та ведення рефлексивних щоденників. На основі цього було обґрунтовано й представлено комплекс методичних рекомендацій, що становить практичну

значущість роботи та підтверджує виконання четвертого завдання дослідження. Таким чином, результати дослідження підтвердили гіпотезу про те, що формування критичного мислення є необхідною складовою сучасної мовної освіти та підготовки до міжнародних іспитів. Це дозволяє не лише підвищити успішність складання тестів, а й сприяє розвитку конкурентоспроможної, креативної та відповідальної особистості, здатної ефективно діяти у глобалізованому світі. Наукова новизна отриманих результатів полягає у уточненні ролі критичного мислення для успішності виконання завдань DELE та SIELE та в обґрунтуванні методичних умов розвитку критичного мислення саме у контексті підготовки до цих іспитів.

Практична значущість виявляється у можливості використання запропонованих підходів у закладах освіти, мовних школах та при індивідуальній підготовці здобувачів до міжнародних іспитів. Перспективами подальших досліджень є практична апробація запропонованих методичних матеріалів, розробка системи інтегрованих вправ для розвитку критичного мислення на матеріалі іноземних мов, а також удосконалення моделей підготовки до міжнародних іспитів з урахуванням когнітивних і культурних особливостей здобувачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галатюк М. Ю., Галатюк Ю. Проблема формування навчально-пізнавальної компетентності школярів у контексті реформування та вдосконалення природничої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. Вип. 90. С. 56–59.
2. Баранова І. О., Пилипчатина Л. М., Пометун О. І., Сущенко І. М. Основи критичного мислення : навч. посіб. для учнів старших класів. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. с.191.
3. Вукіна Н. В., Дементієвська Н. П. Критичне мислення: як цього навчати. Харків : Основа, 2007. 237 с.
4. Голишкін В. О. Інтелектуальні ігри на уроках географії. Харків : Основа, 2007. 145 с.
5. Грищенко І. В. Розвиток критичного мислення на уроках літератури. Київ : Либідь, 2015. 342 с.
6. Деркач Я., Романів Т. Тестування як ефективний засіб поточного контролю на уроках іноземної мови. *Молодий вчений*. 2018. Вип. 61. С. 400–402.
7. Іваненко О. П. Педагогічні технології формування критичного мислення у старшій школі. Харків : Основа, 2014. 179 с.
8. Калиняк Б. Розвиток критичного мислення на заняттях англійської мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти технічного спрямування. *Наукові записки*. 2020. Вип. 187. С. 660–664.

9. Кластер Д., Мередіт К., Темпл Ч., Стіл Дж. Технологія розвитку критичного мислення через читання та письмо : метод. посіб. Київ : Ін-т відкритого суспільства, 2003. 156 с.
10. Козира В. М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі : навч.-метод. посіб. для вчителів. Тернопіль : ТОКІППО, 2017.
11. Колосова Н. С. Технологія формування критичного мислення на уроці географії. Харків : Основа, 2008. 348 с.
12. Кравченко С. В. Інтерактивні методи навчання та критичне мислення. Дніпро : Видавництво ДНУ, 2016. 281 с.
13. Левченко Т. М., Петренко В. І. Інноваційні технології розвитку мислення учнів. Львів : Світ, 2018. 389 с.
14. Мельник О. В. Розвиток критичного мислення учнів через інтеграцію навчальних предметів. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 311с.
15. Нищета В. А. Критичне творче мислення у контексті життєтворчої спрямованості вивчення української мови та літератури. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету*. Бердянськ, 2008. С. 62-71.
16. Освітня платформа «Критичне мислення». URL: https://www.criticalthinking.expert (дата звернення: 14.08.2025).
17. Пометун О. І. Як розвивати критичне мислення в учнів. URL: https://nus.org.ua/articles/krytychne-myslennya-2/(дата звернення: 14.08.2025).
18. Пометун О. І., Сущенко І. М. Основи критичного мислення : метод. посіб. для вчителів. Дніпро: ЛІРА, 2016. 156 с.
19. Посмітна В. Особливості антиукраїнської маніпулятивної пропаганди в сучасних умовах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2023. Вип. 59. С. 35–38.
20. Стадник О. Г. Інноваційні технології навчання географії. Харків : Основа, 2010. 316С.

21. Сугробова Ю. Ю., Карпова І. Д. Формування критичного мислення : інноваційна педагогічна технологія. Харків : Вид-во НФаУ, 2012. 254 с.
22. Терно С. Критичне мислення: динаміка та сфера застосування. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2016. Вип. 46. С. 310–315.
23. Терно С. О. Критичне мислення як інструмент проведення освітніх заходів у загальноосвітніх навчальних закладах. URL: http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/ReaderCT.pdf (дата звернення: 14.08.2025).
24. Тітечко С. Є. Використання технології критичного мислення на уроках географії з метою формування ключових компетентностей учнів. *Краєзнавство. Географія. Туризм*. 2006. № 19. С. 3–7.
25. Тягло О. В. Критичне мислення : навч. посіб. Харків : Основа, 2008.
26. Тягло О. В. Досвід засвоєння критичного мислення в українській школі. *Філософія освіти*. 2017. № 2. С. 240–257.
27. Як допомогти учням опанувати основи критичного мислення? URL: https://naurok.com.ua/post/yak-dopomogti-uchnyam-opanuvati-osnovu-kritichnogo-mislennya (дата звернення: 14.08.2025).
28. Чернишова С. Методи роботи з тематичним текстом на заняттях з англійської мови. *Science and Education a New Dimension. Philology.* 2017. Вип. V(36). С. 14–16.
29. Álvarez M. Pensamiento crítico y educación. Madrid : Ediciones Morata, 2016. 200 p.
30. Bailin S., Case R. Critical Thinking and Science Education. Dordrecht : Kluwer Academic Publishers, 2004. 318 p.
31. Bloom B. S., Engelhart M. D., Furst E. J., Hill W. H., Krathwohl D. R. Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook I: Cognitive Domain. New York : Longman, 1956. 207 p.

32. Elder L., Paul R. Critical Thinking: Basic Theory and Instruction. Dillon Beach, CA : Foundation for Critical Thinking, 2008. 148 p.
33. Ennis R. H. Critical Thinking Across the Curriculum: A Brief Edition of Thought and Knowledge. New Jersey : Prentice Hall, 2011. 292 p.
34. Facione P. A. Critical Thinking: A Statement of Expert Consensus for Purposes of Educational Assessment and Instruction. Millbrae, CA : The California Academic Press, 1990. 19 p.
35. Halpern D. F. Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking. New York : Psychology Press, 2013. 19 p.
36. Lipman M. Philosophy for Children: Critical Thinking in the Classroom. Philadelphia : Temple University Press, 2003. 250 p.
37. McPeck J. E. Critical Thinking and Education. London : Routledge, 2016. 178 p.
38. Nussbaum M. C. Education for Critical Thinking. Cambridge, MA : Harvard University Press, 2002. 306 p.
39. Paul R., Elder L. The Miniature Guide to Critical Thinking Concepts & Tools. Dillon Beach, CA : Foundation for Critical Thinking, 2014. 28 p.
40. Paul R. Critical Thinking: What Every Person Needs to Survive in a Rapidly Changing World. Santa Rosa, CA : Foundation for Critical Thinking, 1999. 534 p.
41. Scriven M., Paul R. Defining Critical Thinking. National Council for Excellence in Critical Thinking, Summer 1987. 8 p.
42. Siegel H. Educating Reason: Rationality, Critical Thinking, and Education. New York : Routledge, 2018. 256 p.
43. Turquie : défaite surprise de Erdoğan aux municipales. Le Monde. URL: https://www.lemonde.fr/blog/cartooningforpeace/2024/04/02/turquie-defaite-surprise-de-erdogan-aux-municipales/(дата звернення: 14.08.2025).
44. Future of Work 2030: як підготуватись до змін в Україні. Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності». URL: https://csr-

ukraine.org/wp-content/uploads/2021/07/Future-of-Work-research-Ukr.pdf (дата звернення: 14.08.2025).

45. Lipman M. Thinking in Education. New York : Cambridge University Press, 1984. 280 p.
46. Ennis R. H. Critical Thinking Assessment. In: Critical Thinking and Reasoning: Current Research, Theory, and Practice. Hampton Press, 2003. 293 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразки вправ для розвитку критичного мислення у процесі навчання іноземних мов для підготовки до іспитів

1. Вправа «Я знаю – Хочу дізнатися – Дізнався» (KWL)
   a. *Мета:* активізувати попередні знання та формувати вміння планувати пізнавальну діяльність.
   b. *Завдання:* студенти заповнюють таблицю трьома колонками:
      i. Що я вже знаю з цієї теми?
      ii. Що хочу дізнатися?
      iii. Що я дізнався після роботи з матеріалом?
2. Метод «Шість капелюхів мислення» (Едвард де Боно)
   a. *Приклад завдання:* студенти отримують статтю англійською/іспанською мовою (наприклад, про зміни клімату) та аналізують її відповідно до «капелюхів»:
      i. Білий капелюх – факти та дані.
      ii. Червоний – емоції та враження.
      iii. Чорний – критика та ризики.
      iv. Жовтий – позитивні сторони.
      v. Зелений – ідеї та пропозиції.
      vi. Синій – підбиття підсумків.
3. Завдання на написання есе (Task 2 у IELTS / TOEFL Writing):

a. Приклад теми: "Some people believe that technology makes our life easier, while others think it complicates it. Discuss both views and give your opinion."

b. *Інструкція:* скласти аргументовану відповідь (250–300 слів), використовуючи мінімум 3 аргументи, 2 контраргументи й приклади.

4. Speaking – завдання на дебати:

a. Приклад теми: "Should education be more focused on practical skills rather than theory?"

b. *Мета:* навчити студентів швидко формулювати позицію, аргументувати її та реагувати на опонента.

Додаток Б

Приклад фрагмента навчально-методичного комплексу для підготовки до міжнародних мовних іспитів

1. Comprensión de Lectura (SIELE/IELTS формат): *Текст:* коротка стаття про вплив соціальних мереж на молодь.
    a. *Завдання:*
        i. Визначте головну ідею тексту.
        ii. Знайдіть аргументи автора «за» та «проти».
        iii. Чи є в тексті емоційно забарвлені висловлювання?
2. Escritura (IELTS Writing Task 1/DELE): *Завдання:* опишіть графік, що відображає динаміку використання смартфонів у Європі з 2010 по 2020 рр.
    a. *Інструкція:* використовуйте порівняння, узагальнення, власні висновки.
3. Speaking (DELE формат – діалог з екзаменатором):
    a. *Ситуація:* Вам пропонують дві альтернативи для відпочинку: подорож за кордон або екотуризм у своїй країні.
    b. *Завдання:* аргументовано поясніть, який варіант ви обираєте, та вислухайте контраргументи співрозмовника.

Додаток В

Анкета для опитування здобувачів щодо сформованості навичок критичного мислення

Шановний студенте! Просимо Вас відповісти на запитання. Анкета є анонімною й використовується лише для наукових цілей.

1. Чи вважаєте Ви себе здатним критично аналізувати інформацію?
    a. Так / Частково / Ні.
2. Як часто Ви перевіряєте достовірність інформації, яку використовуєте у навчанні?
    a. Завжди / Іноді / Майже ніколи.
3. Чи вмієте Ви формулювати аргументовану відповідь на поставлене питання?
    a. Так / Частково / Ні.
4. Що для Вас є найскладнішим під час підготовки до міжнародних іспитів?
    a. а) Читання та аналіз текстів.
    b. б) Письмо (есе, звіти).
    c. в) Усна відповідь.
    d. г) Виконання завдань на слухання.
5. Які вправи найбільше сприяють розвитку Вашого критичного мислення?
    a. Дискусії.
    b. Написання есе.

c. Робота з графіками/таблицями.
d. Інше (вкажіть).

RESUMEN

El objeto de estudio del presente trabajo es el proceso de formación del pensamiento crítico en los estudiantes en el contexto de la enseñanza de lenguas extranjeras y de la preparación para los exámenes internacionales de lengua española (DELE, SIELE).

El objetivo de la investigación consiste en analizar los fundamentos teóricos y metodológicos del desarrollo del pensamiento crítico en el proceso de enseñanza de lenguas extranjeras, así como determinar su papel en la preparación eficaz de los estudiantes para los exámenes internacionales de lengua española.

La base teórica y metodológica del estudio se fundamenta en las teorías del pensamiento crítico, de la didáctica de lenguas extranjeras y del enfoque comunicativo, cognitivo y competencial, desarrolladas en las obras de O. Pométun, R. Ennis, D. Halpern, R. Paul, L. Elder, S. Bailin y otros investigadores. En el trabajo se aplican métodos de análisis teórico, sistematización y generalización de fuentes científicas, análisis comparativo de formatos de exámenes internacionales, así como el análisis metodológico de tareas orientadas al desarrollo del pensamiento crítico.

Los resultados obtenidos permiten afirmar que el pensamiento crítico constituye un componente esencial de la competencia comunicativa y cognitiva del estudiante. Se ha demostrado que la integración de estrategias de desarrollo del pensamiento crítico en el proceso de preparación para los exámenes DELE y SIELE favorece la comprensión profunda de textos, la argumentación lógica, la interpretación de información y la toma de decisiones en situaciones comunicativas complejas. Asimismo, se han identificado métodos y formas de trabajo eficaces, tales como el uso de materiales auténticos, tareas problemáticas, debates, análisis de casos y

actividades reflexivas, que contribuyen a aumentar la eficacia del aprendizaje y a mejorar los resultados en los exámenes internacionales.

Palabras clave: *pensamiento crítico, enseñanza de lenguas extranjeras, competencia comunicativa, exámenes internacionales, DELE, SIELE.*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, _____Венгрин Лілія Сергіївна_____,
студент(ка) 2 курсу магістратури, форми навчання заочної_____,
факультету іноземної філології, спеціальність 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша- іспанська, освітньо-професійна програма Мова і література (іспанська), адреса електронної пошти lilichka2222@ukr.net,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему
«Формування навичок критичного мислення здобувачів у контексті підготовки до міжнародних мовних іспитів (на матеріалі іспанської мови)»

відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 16.12.2025 Підпис ПІБ (студент) Венгрин Л. С.